

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutus

Terhi Harviala
Tiina Ruokolainen

LUONTO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ:
Luonto-oppimisympäristö oppimisen tukena varhaiskasvatuksessa ja esi-
opetuksessa

Opinnäytetyö
Elokuu 2021

OPINNÄYTETYÖ
Elokuu 2021
Sosiaalialan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijät
Terhi Harviala, Tiina Ruokolainen

Nimeke
Luonto oppimisympäristönä: Luonto-oppimiserata oppimisen tukena varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Toimeksiantaja
Lieksan kaupungin varhaiskasvatus

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön aiheena on luonto-oppimiserata varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tukena. Opinnäytetyön tarkoituksena on vahvistaa lasten oppimista ja osaamista luontoympäristössä sekä sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa luonto-oppimiserata varhaiskasvatuksen tueksi. Radan ovat suorittaneet 5- ja 6-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmät Partalanmäen päiväkodista Lieksasta.

Opinnäytetyön toteutus oli toiminnallinen. Toimeksiantajana opinnäytetyössä toimi Lieksan varhaiskasvatus. Opinnäytetyötämme ohjasi konstruktivistinen malli, jossa korostuu yhteisöllinen ja osallistava näkökulma sekä pedagoginen työote. Toimintamme toteutui vuorovaikutteisessa yhteistyössä, jatkuvan arvioinnin, pohdinnan sekä reflektoinnin kautta. Tiedonhankintamenetelminä käytimme tietokirjallisuutta ja keskusteluja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa.

Opinnäytetyön tuotos eli luonto-oppimiserata sisältää kahdeksan tehtävärastia. Jokaisella rastilla oli pedagoginen lähtökohta. Radan tarkoituksena oli tuoda varhaiskasvatukseen työkaluja ja menetelmiä oppimisen tueksi luontoa ja luonnon materiaaleja hyödyntäen. Halusimme tuoda näkyväksi luonnon vaikuttavuutta oppimisympäristönä. Luonto-oppimiseradallamme toimiessa havainnoimme, että lasten sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot vahvistuivat ryhmässä toimimisen myötä.

Valmis rata on hyödynnettävissä varhaiskasvatuksen lisäksi myös muussa lasten kanssa tehtävässä työssä. Rata on toteutettavissa ohjattuna tai itsenäisesti kuljettavana versiona.

Kieli
suomi

Sivuja 63
Liitteet 6
Liitesivumäärä 21

Asiasanat
Luonto oppimisympäristönä, Luonto oppimisen tukena, Luonnossa oppiminen, Varhaiskasvatus, Esiopetus

THESIS
August 2021
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Authors

Terhi Harviala, Tiina Ruokolainen

Title

NATURE AS A LEARNING ENVIRONMENT:
A Nature Learning Track to Support Early Childhood Education and Preschool

Commissioned by

Early Childhood Education in Lieksa City

Abstract

The topic of this thesis is the nature learning circuit as support for early childhood education and preschool. The purpose of the thesis is to strengthen children's learning and competence in the natural environment, as well as social and interaction skills. The goal of the thesis was to produce a nature learning track in support of early childhood education. The track has been performed by early learning groups of 5- and 6-year-olds from Partalanmäki kindergarten Lieksa.

The implementation of the thesis was functional. The thesis was assigned by Lieksa's early childhood education department. Our thesis was guided by a constructivist model that emphasizes a communal and inclusive perspective and a pedagogical work ethic. Our actions were realized through turn-influenced cooperation and continuous evaluative reflection. As fact-finding methods, we used written factual non-fiction and discussions with early childhood education workers.

The thesis output, or the nature learning track, contains eight tasks. Each task had a pedagogical purpose. The track was intended to bring tools and methods to early childhood education to support learning using nature and natural materials. We wanted to bring to prominence the impact of nature as a learning environment. Acting on our nature learning track, we found that children's social and interaction skills were strengthened by working as a group.

The finished track is available not only in early childhood education but also in other work with children. The track is feasible as a directed or independently carried version.

Language
Finnish

Pages 63
Appendices 6
Pages of Appendices 21

Keywords

nature as a learning environment, nature in support of learning, learning in nature, early childhood education, preschool

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus ja esiopetus	6
2.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja laki varhaiskasvatuksesta ..	6
2.2	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja perusopetuslaki esiopetuksesta	7
2.3	Varhaiskasvatuksen pedagoginen viitekehys	8
3	Luonto oppimisympäristönä	11
3.1	Luonnossa oppiminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	12
3.2	Varhaiskasvattajan rooli luonnossa oppimisen tukena	13
3.3	Luonnossa oppimisen suunnittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	14
3.4	Aikaisemmat opinnäytetyöt luonnossa oppimisesta	15
4	Opinnäytetyön lähtökohdat	17
5	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	17
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	18
5.2	Konstruktivistinen malli ohjaavana menetelmänä	19
5.3	Tiedontuottamis- ja osallistamismenetelmät	21
5.4	Luonto-oppimisrata opinnäytetyön toiminnallisena menetelmänä	22
5.5	Arviointimenetelmät	23
6	Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus	24
6.1	Toiminnan aloitus ja sen vaiheet	25
6.2	Luonto-oppimisradan suunnittelu ja käytännön toteutus	26
6.3	Luonto-oppimisradan toiminnalliset rasti	29
6.4	Luonto-oppimisradan arviointi	31
7	Pohdinta	32
7.1	Luotettavuus ja eettisyys	34
7.2	Oma oppiminen ja ammatillinen kehittyminen	36
7.3	Itsenäinen luonto-oppimisrata	38
7.4	Jatkokehittämissideat	39
	Lähteet	40

Liitteet

Liite 1	Kirje vanhemmille
Liite 2	Rastien toimintasuunnitelmat
Liite 3	Turvallisuussuunnitelma ja riskianalyysi
Liite 4	Havainnointikysymykset varhaiskasvattajille, apuohjaajille ja lapsille
Liite 5	Luonto-oppimisrata varhaiskasvatuksen tueksi
Liite 6	Siunсотelle ja Lieksan kaupungille tehty itsenäisesti kuljettava rata

1 Johdanto

Lasten ja nuorten terveellisiin elämäntapoihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota lisäämällä ulkoilua ja liikkumista luontoympäristössä (Homan-Helenius & Yli-Viikari 2017a, 12). Älylaitteisiin ja harrastuksiin käytetty aika on kasvanut ja näin ollen vähentänyt ulkona olemisen ja leikkimisen määrää. Viedessämme lapset luontoon tarjoamme heille monipuolisen oppimisympäristön niin fyysisille, sosiaalisille kuin psyykkisillekin taidoille. Luonto oppimisympäristönä lisää lasten omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Erityisesti arat ja vilkkaat lapset hyötyvät luontoympäristöstä. Ulkona lapsien on mahdollista harjoitella sosiaalisia taitoja paremmin, ja rauhoittumiselle avautuu enemmän mahdollisuuksia.

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli vahvistaa lasten oppimista ja osaamista, sosiaalisia taitoja sekä muun muassa matemaattisia taitoja. Tavoitteenamme oli tehdä luonto-oppimisrata, joka tukee varhaiskasvatusta luonnossa toteutettuna ja luonnon materiaaleja hyödyntäen. Tuotoksena syntyi malli (liite 5), jonka avulla pystytään hyödyntämään luontoa oppimisympäristönä. Rajasimme opinnäytetyömme sekä luonto-oppimisratamme 5- ja 6-vuotiaille. Rata on muokattavissa sekä nuoremmille että alakouluikäisille.

Opinnäytetyössämme olemme huomioineet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen perusteet, näihin liittyvät lait sekä varhaiskasvatuksen pedagogisen viitekehyksen. Tietoperustamme pohjautuu varhaiskasvatukseen sekä esiopetukseen ja luonnon hyvinvointivaikutuksiin lasten oppimisen tukena. Olemme avanneet luonto oppimisen tukena -käsitettä varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Opinnäytetyöstämme tulevat esille lähtökohdat, menetelmälliset valinnat sekä toiminnallinen osuus. Lopussa esittelemme toiminnallista osuutta ja sen tuotosta sekä pohdimme työmme luotettavuutta ja eettisyyttä. Viimeisenä käymme läpi omaa oppimistamme sekä kasvua ammatillisesta näkökulmasta. Opinnäytetyössä käytämme varhaiskasvatuksen työntekijät -nimikettä, joka käsittelee varhaiskasvatuksen opettajat sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajat.

2 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatus ja esiopetus muodostavat yhdessä lapsen kasvua ja oppimista tukevan kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. (Opetushallitus 2014, 8.) Laadukasta varhaiskasvatusta kehitetään koko ajan. Lasten toimintaa ja kehitystä on tuettava ja seurattava jatkuvilla tutkimuksilla sekä kehitysideoilla. (Eerola-Pennanen, Koivula & Siippainen. 2017, 7).

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja laki varhaiskasvatuksesta

Päiväkodeissa, perhepäivähoidoissa tai avoimissa varhaiskasvatustoiminnoissa (kerhot- ja leikkitoiminnot) toteutetaan varhaiskasvatusta, johon jokaisella 0–6-vuotiaalla lapsella on oikeus. Lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen päättää huoltajat. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista sekä tavoitteellista toimintaa, joka tukee lapsen kasvua sekä kehitystä. Varhaiskasvatus on pedagogiseen opetukseen sekä lapsen hoitoon painottuvaa toimintaa. Varhaiskasvatuksen tarkoitus on edistää lapsen oppimista, kokonaisvaltaista hyvinvointia, ehkäistä syrjäytymistä, tukea huoltajia kasvatustyössä sekä vahvistaa osallisuutta sekä aktiivista yhteistoimintaa. (Opetushallitus 2021.)

Varhaiskasvatuslain toisessa pykälässä määritellään varhaiskasvatuksen olevan suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painopiste on pedagogiassa. Varhaiskasvatuslain kolmannessa pykälässä on määritelty varhaiskasvatukselle tavoitteet, joiden tulee edistää iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Lain tavoitteena on myös tukea edellytyksiä lapsen oppimiselle ja edistää elinikäistä oppimista sekä toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteeseen ja kulttuuriin liittyen. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2–3§).

Opetushallituksen laatima varhaiskasvatussuunnitelma (2018) koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmasta. Nämä yhdessä ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, laadukasta ja tasavertaista toteuttamista sekä kehittämistä koko maassa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa laaditaan myös paikallisesti valtakunnallisiin perusteisiin pohjaten, ja sitä tulee päivittää, arvioida sekä kehittää säännöllisesti. Varhaiskasvatussuunnitelmat määrittelevät, tukevat sekä ohjaavat paikallisesti toteutettavaa varhaiskasvatusta. (Opetushallitus 2018.)

Opinnäytetyömme toimeksiantajan Lieksan kaupungin paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on tuottaa laadukasta ja yhdenvertaista varhaiskasvatusta. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä yhteistyössä toimivien tahojen, muun muassa erityisopetuksen, lasten neuvolan ja lastensuojelun kanssa. Jokainen toimintapaikka tarkoittaa kaupungin laatimaa varhaiskasvatussuunnitelmaa omillaan tavoitteillaan. Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään myös yhteistyössä lasten ja lasten vanhempien kanssa. Pedagogiikka painottuu ja näkyy Lieksan varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisena. Lieksassa tuetaan erityisesti lasten leikkiä ja ymmärretään leikin merkitys lapsen kasvuun ja kehitykseen. Lieksassa tuetaan myös lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta alkaen lasten tarpeiden huomioimisesta. Yksi tärkeimmistä lähtökohdista Lieksan varhaiskasvatussuunnitelmassa on positiivinen pedagogiikka, joka korostaa muun muassa myönteisyyttä ja lapsen osallisuutta. (Lieksan kaupunki 2019, 9–10.)

2.2 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja perusopetuslaki esiopetuksesta

Esiopetusta järjestetään kunnan velvoittamana oppivelvollisuutta edeltävälle yhdelle vuodelle ja yleensä toteutus tapahtuu päiväkodeissa tai kouluissa. Esiopetusta suunnitellaan ja toteutetaan niin, että lapsella on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uusia asioita leikin ja monipuolisen oppimisympäristön avulla.

Tavoitteena on opettaa lapsia arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa sekä toisten ainutlaatuisuutta, vahvistaa vuorovaikutussuhteita, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä käsitystä itsestään oppijana. (Opetushallitus 2014, 8.)

Perusopetuslain 2. luvun 4. § velvoittaa kunnan järjestämään oppivelvollisuusikäisille perusopetusta ja sen lisäksi oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta (Perusopetuslaki 628/1998). Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita ohjaa perusopetuslaki ja -asetus, esiopetuksen tavoitteiden määrittelyä ohjaa valtioneuvoston asetus. Valtakunnallisesti määräävä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet edistää laadukasta, yhtenäistä esiopetusta ja yhdenvertaista tämän toteutumista koko maassa. (Opetushallitus 2014, 8.)

Paikallinen esiopetussuunnitelma laaditaan suunnitelmaan sisältyvien tavoitteiden ja periaatteiden pohjalta, paikallisen järjestäjän päättämällä tavalla. Suunnitelmassa päätetään muun muassa opetusta annettavasta kielestä, rakenteesta, asioiden käsittelyjärjestyksestä ja julkaisutavasta, henkilöstön, lasten ja huoltajien osallisuudesta arvioinnin ja kehittämisen laatimiseen, yhteistyökumppaneiden (esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimi) kanssa toteutetusta yhteistyötoiminnasta sekä paikallisista erityispiirteistä, tavoista ja järjestelyistä. (Opetushallitus 2014, 10.)

Esiopetuksen tavoitteena Lieksassa on säilyttää lapsen luontainen uteliaisuus, elämän myönteisyys ja oppimisen ilo, kasvattaa lapsesta vastuuntuntoinen ja toisia ihmisiä kunnioittava yhteisön jäsen. Lieksan monipuolinen luonto tarjoaa lapsille vaihtelevan oppimisympäristön, jossa esiopetus pystyy tarjoamaan lapsille niin leikkimisen riemun kuin oppimisen mahdollisuudetkin. (Lieksan kaupunki 2016.)

2.3 Varhaiskasvatuksen pedagoginen viitekehys

Laadukkaan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvoperusta on pedagogiikka. Pedagogiikka on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, ja se perustuu

tutkittuun tietoon, ammattilaisten toteuttamaan laadukkaaseen toimintaan ja ammatillisesti johdettuun toimintatapaan. Pedagogiikka näkyy lapsen päivittäisessä hoidossa, kasvatuksessa ja opetuksessa. Opetussuunnitelmat painottavat pedagogiikkaa yhä enemmän myös lapsen henkilökohtaisissa suunnitelmissa. (Sandberg 2021, 18–19.)

Varhaiskasvatuksen pedagoginen viitekehys sisältää laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueet. Laaja-alainen osaaminen on tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuus. Laaja-alainen osaaminen edistää lapsen yksilöllistä kasvua ja kehittyä varhaislapsuudesta läpi elämän tiedon- ja taidonaloihin liittyvän oppimisen sekä arjen toimintojen ja vuorovaikutuksen kautta. Laaja-alaisen osaamisen toteuttaminen vaatii suunnitelmallista työskentelyä, tavoitteiden toteutumisen arviointia sekä varhaiskasvatuksen, esi-, ja perusopetuksen yhteistyötä. (Opetushallitus 2018, 23–24.) Monimuotoisten oppimismahdollisuuksien rakentaminen päiväkodin tai luokahuoneiden ulkopuolisessa ympäristössä tukee kokopäiväistä pedagogista oppimista sekä erilaisten tietojen ja taitojen karttumista (Granö, Hiltunen & Jokela 2018 18–19).

Laaja-alaisen osaamisen oppimisen alueet ovat osa laajempaa kokonaisuutta, jossa jokainen alue toimii yhteistyössä toisen kanssa. Näiden pohjalta suunnitellaan lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja oppimista tukevaa toimintaa. (Opetushallitus 2018, 36.) Kuviossa 1 on kuvattu oppimisen eri alueet sekä kerromme lyhyesti, miten ne vaikuttavat varhaiskasvatuksessa.

Kuvio 1. Kuviossa opetushallituksen pedagogisen toiminnan viitekehyksen oppimisen alueet. (Opetushallitus 2018, 36.)

Oppimisen alueet ovat jaoteltu viiteen osaan. Kielten rikas maailma osa-alueen tehtävä varhaiskasvatuksessa on tukea ja rohkaista lasta, puheen tuottamisessa, kielellisissä taidoissa ja valmiuksissa sekä kielimuistin ja sanavaraston kehittymisessä. Kielelliset taidot takaavat mahdollisuuden vaikuttamiseen, osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen. Kielen avulla lapsi oppii ja vuorovaikuttaa toisten kanssa hankkimalla tietoa ja ilmaisemalla itseään. (Opetushallitus 2018, 40–42.)

Ilmaisun monet muodot osa-alue tukee ajattelun ja oppimisen taitoja sekä kehittää lasten musiikillista, kuvallista, sanallista ja kehollista ilmaisuntaitoa. Taiteen ja itseilmaisun kautta lapset oppivat sosiaalisia taitoja sekä positiivista minäkuva, he saavat keinoja ymmärtää ja hahmottaa maailmaa, kykyä tutkia, tulkita ja luoda eri ilmaisun taitoja sekä tutustua kulttuuriperintöihin ja taiteeseen. (Opetushallitus 2018, 42–44.)

Minä ja meidän yhteisömme osa-alue vahvistaa lapsen kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta, itsensä ilmaisua sekä ajattelua ja oppimista. Tutustuessa kodin

omien perinteiden, arvojen ja katsomusten ulkopuolisiin toimintamalleihin lapset oppivat ymmärtämään, että on olemassa toisenlaisia tapoja ja malleja toimia sekä ajatella. Varhaiskasvatuksen vastuu on lähestyä tehtävää eettisen ajattelun, katsomusten, menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden näkökulmasta. (Opetushallitus 2018, 44–45.)

Tutkin ja toimin ympäristössäni osa-alue ohjaa lapsia havainnoimaan, tutkimaan ja toimimaan luonnossa, lapsia autetaan ymmärtämään, jäsentämään sekä rakentamaan ympäristöään. Varhaiskasvatukseen sisältyy lasten matemaattisen ajattelun kehittäminen ja vahvistaminen sekä ympäristö- ja teknologiakasvatus. Lapsia ohjataan ja kannustetaan luokittelemaan, vertailemaan ja järjestelemään asioita ja esineitä, löytämään ja tuottamaan säännönmukaisuuksia sekä muutoksia ja löytämään ratkaisuja ongelmatilanteisiin. (Opetushallitus 2018, 46–47.)

Kasvan, liikun ja kehityn osa-alueeseen sisältyvät liikunta, ruokakasvatus, terveys sekä turvallisuus. Varhaiskasvatuksen tehtävä yhdessä vanhempien kanssa on varmistaa terveiden elämäntapojen, hyvinvoinnin ja fyysisen aktiivisuuden edistämistä lasten elämässä. Tällä tuetaan lasten itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja. Säännöllinen liikkuminen on tärkeää lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta. Ryhmässä liikkuminen kehittää sosiaalisia vuorovaikutus- ja itsesäätelytaitoja. (Opetushallitus 2018, 47–48.)

3 Luonto oppimisympäristönä

Varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetussuunnitelman perusteissa oppimisympäristöllä ”tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lapsen kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta” (Opetushallitus 2014, 23; Opetushallitus 2018, 32). Opinnäytetyössämme oppimisympäristönä käsittelemme pelkästään luontoa ja luonnosta saatavilla olevia materiaaleja, emme muita suunnitelmissa mainittuja asioita.

Luonto oppimisympäristönä mahdollistaa lasten kuulluksi tulemisen ihmettelyn, kyselyn ja toiminnan kautta. Lapsen osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan ympäristöönsä sekä siitä huolehtimiseen vahvistuu luonnossa toimimisen kautta. (Suomen Latu 2021.) Lisäksi kehoallisuus, aistien käyttö, yhdessä tekeminen sekä luova ajattelu ovat tärkeitä tekijöitä oppimisen kannalta. Kehollisuuden ja osallistamisen yhdistäminen vaikuttavat ymmärtämiseen ja oppimiseen, jotka edesauttavat lapsen kykyyn käyttää opittuja tietoja ja taitoja tulevaisuudessa. (Granö ym. 2018, 18.)

Luonto tarjoaa hyvät puitteet liikkumiselle sekä leikeille ja monelle erilaiselle toiminnalle. Luonto on kokonaisvaltaista hyvinvointia ylläpitävää. Luonnossa ihminen saa mikrobialtistuksia, jotka vaikuttavat positiivisella tavalla vastustuskykyyn. Luonnossa oleminen lisää liikkumista, joka edistää liikunnallisuutta ja ennaltaehkäisee liikalihavuutta, lisäksi luonnossa oleminen vähentää ruutu-aikaa. (Suomen Latu 2021.) Luonto toimii erinomaisesti oppimisympäristönä, joka tukee sosiaalisten suhteiden syntymistä, vuorovaikutuksen vahvistumista ja ennaltaehkäisee syrjäytymistä sekä kiusaamista. Lasten motivaatio kasvaa ja tämän myötä oppimistulokset paranevat. (Green Care 2021.)

3.1 Luonnossa oppiminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Tänä päivänä yksi varhaiskasvatuksen käytetyimmistä toimintaympäristöistä on luonto. Luonto ja metsä ovat suomalaisille luontevia toiminta- ja oppimisympäristöjä. Luonto ympäristönä tuottaa ja tarjoaa lapsille perinteistä luokkahuonetyökentelyä enemmän rikkaampia mielikuvia ja kokemuksia. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 51.) Luonnossa toimimista tulisi tukea ja käyttää vieläkin enemmän oppimisen apuna. Erityisesti tällaisesta oppimistavasta hyötyvät ne lapset, joille perinteinen oppimistapa ei ole luonnollista tai ei ole mahdollista. (Homan-Helelius ym. 2017b, 18.)

Varhaiskasvatusympäristöstä laissa (540/2018, 10§) sanotaan, että sen tulee olla kehittävä, oppimista edistävää ja oppimisympäristön tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitys. Lasta tulee suojata kiusamiselta ja väkivallalta sekä ympäristön

ja välineiden tulee olla terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia esteettömyys huomioiden. Luonnossa toteutettu toiminta kasvattaa mielikuvitusta ja havainnointitaitoja. Koska luonnossa ei ole erillisiä leikki- tai opetusvälineitä on lasten käytettävä mielikuvitustaan, joka lisää kehitystä muun muassa kielellisesti sekä sosiaalisesti. Yhteistyötaidot lisääntyvät, motoriset taidot kehittyvät ja luovuus kasvaa. (Berg, Pihlajamaa & Polvinen 2012, 58.)

3.2 Varhaiskasvattajan rooli luonnossa oppimisen tukena

Jokainen varhaiskasvattaja voi tarjota oppimista luonnossa omin taidoin ja olemassa olevien resurssien avulla. Tärkeintä kuitenkin on tarjota lapsille mahdollisuus luontokokemuksiin. (Sahi 2015, 81.) Homan-Helenius ja Yli-Viikari kirjoittavat artikkelissaan (2017) lapsiperheiden elävän yhä enenevässä määrin taajamissa ja kaupungeissa, jolloin lasten luontokokemukset jäävät vähäisemmiksi. Luonto ja siellä toimiminen tulisi kuulua jokaisen lapsen perusoikeuksiin ja tästä syystä varhaiskasvatuksen tuottajien rooli luontosuhteen muodostamiselle tulee entistä isompaan rooliin. On todettu, että luonnossa toimiminen edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä sekä tukee motorisia, psyykkisiä ja sosiaalisia toimintoja. Luonnossa toimiminen vahvistaa minäkuvaa ja itsetuntemusta, rauhoittaa ja rentouttaa, virkistää sekä helpottaa stressioireita. (Homan-Helenius ym. 2017a, 14.)

Varhaiskasvattajalla on iso rooli ja vastuu lasten oppimisen ja kehittymisen vahvistajana. Sen lisäksi, että on tunnettava toimintaa ohjaavat lait ja asiakirjat, on varhaiskasvattajien oltava kiinnostuneita lapsesta itsestään ja hänen ajatuksistaan. Varhaiskasvattajalta tarvitaan aktiivista läsnäoloa ja tavoitteellista toimintaa. Lisäksi varhaiskasvattajan on suotava lapselle mahdollisuuksia luovaan yhteistyö- sekä itsenäiseen toimintaan. Rooliin kuuluu olla kiinnostuneita lasten mielenkiinnonkohteista ja toiminnan toteuttamisesta mielenkiinnon kohteisiin pohjautuen. (Kataja 2018.)

Varhaiskasvattajien tehtävänä on havainnoida lasten ja ympäristön suhdetta. Luonto leikin ympäristönä on mahdollisuuksia täynnä, lapset tuntevat, kokevat ja

näkevät ympäristön koko kehollaan saaden heidät löytämään luonnosta aina uusia mahdollisuuksia leikkiin ja oppimiseen. Sama ympäristö voi tarjota lapsille monia eri mahdollisuuksia niin positiivisessa kuin negatiivisessa valossa. Esimerkiksi vesi voi olla positiivinen mahdollisuus toisille lapsille ja uimataidottomalle jopa vaarallinen elementti. Varhaiskasvattajien tulee mahdollistaa lapsille turvallinen oppimisympäristö, joka tarjoaa niin tuttuja kuin myös uusia mielikuvitusta haastavia mahdollisuuksia. (Kronqvist ym. 2011, 54–57.)

Aikuinen voi vaikuttaa siihen, miten lasten vuorovaikutustaidot kehittyvät. Aikuisen ja lapsen välinen hyvä vuorovaikutus auttaa lasta hahmottamaan omaa toimintaansa ja sen säätelyä, tyydyttää emotionaalisesti ja fyysisesti sekä haastaa, innostaa ja osallistaa lasta sopivasti. Hyvässä vuorovaikutuksessa sosiaaliset taidot, kuten valmiudet arjen hallintaan ja selviytymisen taidot sekä ongelmanratkaisutaidot karttuvat. (Koivunen & Lehtinen 2015, 174–175.) Luonto oppimisympäristönä vahvistaa lasten uteliaisuutta ja oppimisen halua, ohjaa leikkiin ja fyysiseen aktiivisuuteen, joka tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista kanssakäymistä (Opetushallitus 2018, 33).

3.3 Luonnossa oppimisen suunnittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Lapset viettävät suuren osan ajastaan päiväkodeissa. Lähiympäristöillä on suuri merkitys lasten oppimisen, liikkumisen ja leikkimisen kannalta. Suunniteltaessa luonnossa tapahtuvaa toimintaa on hyvä ottaa huomioon pedagoginen viitekehys johon toiminta pohjaa. Luonnossa oppimisen tavoitteena on viedä pedagoginen opetus luontoon, ja toteuttaa sitä luonnon materiaaleja hyödyntäen. (Sahi 2015, 14.)

Varhaiskasvatuksessa kuin myös esiopetuksessa luontoon voi suunnitella ja soveltaa pedagogisia oppiaineita tai aiheita monin eri tavoin. Pääasia on, että luonnossa opitaan toimimalla ja kokemuksia keräämällä. (Sahi 2015, 14–16.) Varhaiskasvatuksessa pedagogisen suunnitelman laatii varhaiskasvatuksen opettaja. Suunnitelma pohjautuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2018) ja

sen tulee olla tavoitteellista lasten hyvinvointia ja oppimista tukevaa toimintaa. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 285.)

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 10§ mukaan lapsille tulee taata mm. turvallinen toimintaympäristö. Jokaisella päiväkodilla on oltava omat turvallisuussuunnitelmat ja toimintaohjeet. Turvallisuuden huomioiminen ja turvallisuussuunnitelmien tekemien korostuu silloin kun lapset viedään pois normaalista varhaiskasvatusympäristöstä. (Sahi 2015, 72.) Turvallisuussuunnitelma tarkoittaa joko lakisääteistä tai yrityksen, organisaation tai toimijan laatimaa asiakirjaa, jossa tuodaan esille toimenpiteet, joilla tunnistettuja riskejä hallitaan (Seclion 2021). Turvallisuussuunnitelman lisäksi on hyvä muistaa jokamiehenoikeudet ja liikkua roskaamatta ja muita häiritsemättä. (Sahi 2015, 10.)

3.4 Aikaisemmat opinnäytetyöt luonnossa oppimisesta

Sanna Leskisen ja Sari Vaihemäen opinnäytetyö Luonto pedagogisena oppimisympäristönä – Toimintakortteja kasvattajille (2018) muistutti eniten omaa opinnäytetyötämme. Leskinen ja Vaihemäki toteuttivat toiminnallisen opinnäytetyön, jonka tavoite oli selvittää luonnon käyttämisen positiivisia vaikutuksia pedagogisena oppimisympäristönä. He suunnittelivat toimintakortit, joiden avulla haluttiin lisätä varhaiskasvattajien innostusta luonnon käyttämisestä oppimisympäristönä. Korttien avulla varhaiskasvattajat saivat vinkkejä, millaisilla toiminnoilla voidaan toteuttaa eri oppimisen alueita. Heidän saamansa palautteen mukaan toimintakortit olivat olleet käyttökelpoisia ja hyödyllisiä, ja niistä oli ollut hyötyä muun muassa erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa.

Noora Viirretin opinnäytetyössä Laskulasit päähän ja Luontoon! Varhaiskasvattajien kokemukset luontoympäristön hyödyntämisestä matemaattisessa oppimisessä (2021) tuotiin esille varhaiskasvattajien näkemyksiä luontoympäristön käyttämisestä matemaattisessa oppimisessä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineistoa kerättiin haastatteluina. Tutkimuksessa nousi esille, että varhaiskasvattajista luontoympäristö on monipuolinen oppimisympäristö ja se toimii hyvin matemaattisen oppimisen tukena. Lisäksi

varhaiskasvattajat korostavat luontoympäristön käytön lisäämistä laajemmin varhaiskasvatuksen tueksi. Viirretin opinnäytetyössä tulee ilmi luonnon positiiviset vaikutukset oppimisen tukena, samalla tavalla kuin omassa opinnäytetyössämmekin.

Mia Stjerna-Häkämiehen opinnäytetyössä Metsän taika Luonto esiopetuksen oppimisympäristönä (2015) selvitetään esiopetusikäisten lasten ajatuksia ja kokemuksia luonnosta oppimisympäristönä. Stjerna-Häkämiehen työssä tarkasteltiin myös sitä, kuinka ”lasten luontoherkkyys ilmenee päivittäisessä kontaktissa luontoympäristön kanssa.” Erikoista hänen opinnäytetyössään oli tutkimuksellinen lähestymistapa; etnografia, jossa aineisto oli kerätty syksyllä luontoympäristössä. Etnografia on kulttuuria ”sisältä päin” tutkivaa, eli tutkija osallistuu tutkimuksen kohteen piirissä olevien ihmisten elämään ja arkeen (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006a). Stjerna-Häkämiehen tutkimuksen aineisto koostui lasten ottamista kuvista, ryhmähaastatteluilla tehdyistä valokuvatarinoista, teemapohjaisista haastatteluista ja kenttäpäiväkirjan merkinnöistä. Tuloksista Stjerna-Häkämies toteaa, että luonto oppimisympäristönä on osallistava ja lapsen näkökulmaa huomioiva, havainnointitaitoja kehittävä, monipuolinen ja rikas. Luonto tukee lapsen oppimista kokonaisvaltaisesti ja edistää lapsen ympäristöherkkyttä, lisäksi luonto opettaa käsittelemään lapsen tunnetaitoja.

Anna Hukan opinnäytetyössä On aika seikkailun Seikkailukasvatusopas varhaiskasvatukseen (2020), tarjottiin 4–6-vuotiaille lapsille seikkailukasvatuksen elämyksiä sekä menetelmiä työntekijöille, joiden avulla seikkailukasvatusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatuksessa. Työn keskeisimmät menetelmät olivat havainnointi, osallistaminen, reflektointi ja seikkailukasvatuksen eri menetelmät. Hukka kirjoittaa, että seikkailukasvatus on erinomainen tapa lasten oppimiseen. Ajattelukyky kehittyy toiminnan kautta ja on lasten kannalta mielekäs oppimistapa. Seikkailukasvatus antaa lapselle mahdollisuuden kokonaisvaltaiselle oppimiselle ja se on helppo yhdistää oppimisen osa-alueisiin, lisäksi se tuo varhaiskasvatus-toimintaa monipuolista sisältöä.

4 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tehdä luonto-oppimisrata luonnossa toteutettuna ja luonnon materiaaleja hyödyntäen varhaiskasvatuksen tueksi. Työmme keskittyi Lieksan Partalanmäen päiväkodin viisivuotiaiden Pillipiiparit-ryhmään ja Esikot esiopetusryhmään. Halusimme osoittaa, millainen vaikutus luonnolla on varhaiskasvatusikäisten lasten haluun oppia, ja millaisilla luonnosta löytyvillä välineillä voimme tukea lasten oppimista. Suunnittelimme ja toteutimme luonto-oppimisradan, joka on monipuolinen, oppimisen alueita vahvistava ja niin sosiaalisia kuin matemaattisiakin taitoja tukeva. Luonto-oppimisradastamme jää malli, jota päiväkotit voi toteuttaa jatkossa myös toisten ryhmien kanssa.

Luonto-oppimisratamme toteutus tapahtui päiväkodin lähellä sijaitsevassa puistossa. Rajasimme toiminnan varhaiskasvatuksen viisi ja kuusi -vuotiaisiin, jottei toteutuksesta tulisi liian laaja. Ratamme on kuitenkin muunneltavissa eri ympäristöihin, niin sisä- kuin ulkotiloihin luonnossa tai päiväkodin pihassa sekä eri ikäryhmille sopivaksi.

5 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyömme menetelmällisiä valintoja varten tutustuimme muun muassa Salosen (2013) ja Vilkkä & Airaksisen (2003) kirjoihin. Porehdyttyämme teoriaan oli selvää, että toiminnallinen opinnäytetyömme tulee olemaan niin sanottu kehittämishanke, jossa yhdistyvät sekä lineaarinen malli, että spiraalinen malli. Tätä yhdistettyä mallia Salonen (2013) kutsuu konstruktivistiseksi malliksi. Halusimme toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön, josta jää lyhyt kirjallinen, muunneltavissa oleva tuotos päiväkodin käyttöön.

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisena tuotoksena, jossa tutkimusmenetelmien käyttö liittyy idean tai tuotteen toteutustapaan. Toteutustapa tarkoittaa keinoja, joilla hankitaan työhön sisältöä ja myös keinoja, joilla työ toteutetaan. Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää harkita tarkoin työn laajuus ja rajata teorian tiedon suuresta määrästä vain tarpeellinen mukaan. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 56–58)

Opinnäytetyö on hyvä vaiheistaa ja jakaa osiin, jolloin toiminnan saa näkyväksi, ymmärrettäväksi ja arvioitavaksi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä toimeksiantaja on keskeisesti mukana myös työskentelyvaiheessa. (Salonen 2013, 21.) Opinnäytetyömme eri vaiheissa olimme tiiviisti yhteistyössä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Alun ideointivaiheen jälkeen teimme tarkan toimintasuunnitelman, joista kävi ilmi tuleva rata (Liite 2), ja johon varhaiskasvatuksen työntekijöillä oli mahdollista vaikuttaa. Tarkan suunnitelman pohjalta toimintaosuutta oli helppo lähteä toteuttamaan ja arvioimaan.

On hyvä miettiä, millaista tietoa tarvitaan opinnäytetyön onnistumiseksi, miksi tämä tieto on oleellista ja keneltä tieto on saatavissa ja millä tavalla. Toiminnallisessa opinnäytetyössä selvitykset ja haastattelut ovat ennen kaikkea tiedonhankinnan apuväline eivätkä ne välttämättä pohjaudu teoriaan vaan enemmänkin kokemuksiin. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei myöskään aina ole tarve analysoida kerättyä aineistoa, vaan sitä voidaan käyttää lähdeaineistona eli päättelyn ja reflektoinnin tukena. (Airaksinen ym. 2003, 56–58.) Tiiviin yhteistyön myötä varhaiskasvatuksen työntekijöiltä saimme kokemustiedon lasten kehityksestä ja osaamisen taidoista. Toiminnallisessa osuudessa otimme huomioon lasten taitotasot ja fyysiset mahdollisuudet. Teoriapohjana käytimme luotettavia kirjallisia lähteitä sekä internet sivustoja.

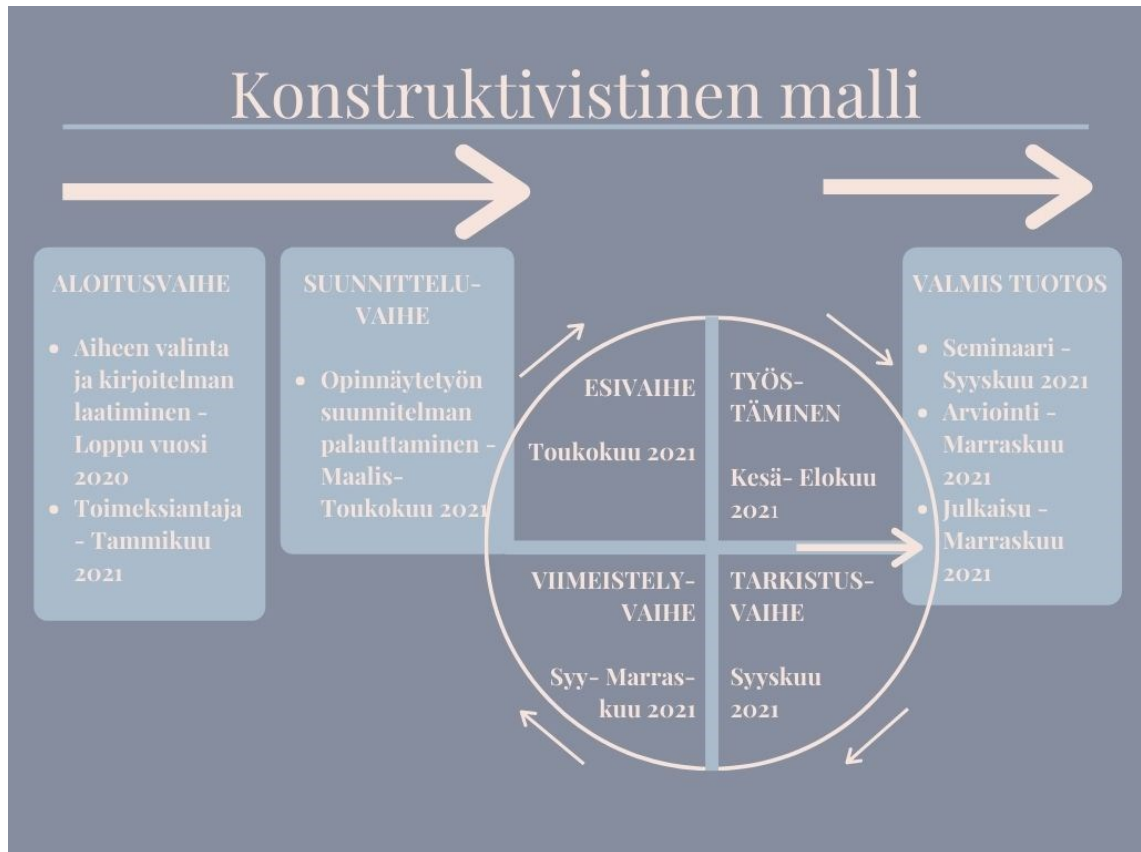
Toiminnallisessa opinnäytetyössä toimeksiantaja on se, jolta kerätään pääasiallinen tieto toiminnan kohteesta. Tiedon kerääminen voi tapahtua monilla eri tavoilla, kuten esimerkiksi kokouksissa, haastatteluissa, havainnointit, arvioinnit, jopa erilaiset pelit. (Salonen 2013, 21–22.) Konsultaatiohaastatteluita,

faktatiedonkeruuta ammattilaisista, voidaan käyttää teoreettisessa osuudessa ja ne voi lisätä teoreettisen osuuden luotettavuutta (Airaksinen ym. 2003, 56–58). Pääasiallinen tieto kerättiin keskustelujen, sähköpostien ja puheluiden kautta varhaiskasvatuksen työntekijöiltä.

5.2 Konstruktivistinen malli ohjaavana menetelmänä

Opinnäytetyötämme ohjasi konstruktivistinen malli, jossa korostuu yhteisöllinen ja osallistava näkökulma sekä pedagoginen työote. Konstruktivistinen malli sisältää paljon elementtejä spiraalimallista, ja yhteneväistä näissä on tasavertainen, vuorovaikutteinen keskustelu ja yhteistyö sekä toiminnan jatkuva arviointi, pohdinta ja eteenpäin suuntaaminen. Konstruktivistisen mallin ajatus on toiminnan huolellisessa suunnittelussa, toiminnan vaiheistamisessa ja oppimisessa, osallisuudessa, tutkimuksellisessa kehittämisotteessa ja menetelmäosaamisessa. (Salonen 2013, 16–19.). Kuviossa 2 esitämme, kuinka konstruktivistinen malli toimii.

Aloitimme työstämään opinnäytetyötämme jo syystalvella 2020, kun päädyimme pohtimaan aihettamme. Varsinaiseen suunnitteluvaiheeseen pääsimme alkuvuodesta 2021, kun toimeksiantaja oli selvinnyt. Päädyimme itse valitsemaan opinnäytetyön aiheen ja toimeksiantaja hyväksyi sen. Yhdessä toimeksiantajan kanssa kävimme läpi suunnitelmaamme ja ajatuksiamme luonto-oppimisradasta ja sen rasteista. Tutkimme paljon teoriaa ja nettilähteitä erilaisista tehtäväras-teista luonnossa. Näiden ideoiden pohjalta suunnittelimme itse tässä radas-samme käyttämämme rastit. Toimeksiantajalla oli selkeät toiveet ja näiden poh-jalta suunnitelmaa oli helppo lähteä työstämään. Toimeksiantosopimuksen ja tut-kimyslupahakemukset kirjoitimme toukokuun 2021 alussa, suunnitelman hyväk-symisen jälkeen.

Kuvio 2. Opinnäytetyöprosessimme kuvaus Salosen (2013) konstruktivistista mallia hyödyntäen.

Toimintaosuus toteutettiin toukokuun 20. päivä 2021. Esiopetusryhmä jaettiin neljään pienryhmään, joita ohjasivat apuohjaajat. Me olimme ohjauksen aikana mukana havainnoimassa radan toimivuutta. Päiväkotiryhmä jaettiin kahteen pienryhmään, joita ohjasimme itse. Toimintamme arviointi toteutettiin kyselyn pohjalta apuohjaajilta sekä mukana olleilta varhaiskasvatuksen työntekijöiltä. Mukana olleet apuohjaajat olivat vapaaehtoisia tuttaviamme ja varhaiskasvatuksen työntekijät ohjattavien ryhmien varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia.

Omaa toimintaamme arvioimme refleктоimalla yhdessä heti toiminnan jälkeen ja tekemällä muistiinpanoja. Arvioinnin tarkoituksena oli selvittää, miten olimme onnistuneet tavoitteen saavuttamisessa. Toiminnallisen osuuden jälkeen valmistelimme päiväkodille Power Point -version (Liite 5) luonto-oppimisradasta jatko käyttöä varten. Kesän ajan työstimme opinnäytetyön kirjallista osuutta ja viimeistely tulee tapahtumaan syksyn 2021 aikana. Lisäksi teimme muokatun version omatoimisesti toimivasta radasta (Liite 6) Lieksan kaupungin pyynnöstä. Opinnäytetyömme toteutuksessa käytimme mahdollisimman paljon luonnosta

saatavia materiaaleja ja jo kotona olemassa olevia tarvikkeita, loput materiaalit ostimme kaupasta pientä omakustanteista budjettia käyttäen.

5.3 Tiedontuottamis- ja osallistamismenetelmät

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 20§ sanotaan, että suunnitellessa, toteutettaessa ja arvioidessa lapsen varhaiskasvatusta on selvitettävä ja otettava huomioon lapsen mielipide ja toivomukset huomioimalla hänen ikänsä ja kehityksensä. Myös lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajille on järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Ajatus opinnäytetyön aiheeseen lähti meidän ehdotuksestamme ja toimeksiantaja hyväksyi sen. Pyysimme varhaiskasvatuksen työntekijöitä keskustelemaan ja kyselemään osallistuvien lapsien kanssa heidän toiveistaan ja ajatuksistaan millaisena he näkisivät oppimisradan. Lisäksi tiedustelimme, millaisia toiveita heillä on radan toimintarasteille. Näiden toiveiden pohjalta suunnittelimme luonto-oppimisradan ja hyväksyi luetutimme sen varhaiskasvatuksen työntekijöillä. Luonto-oppimisradan toiminnallisessa osuudessa mukana olleet varhaiskasvatuksen työntekijät saivat mahdollisuuden havainnoida ja arvioida toimintaamme suunnitelman pohjalta. Ennen toiminnan toteutusta laadimme osallistuvien lasten vanhemmille lupakyselyn (Liite 1) heidän lastensa osallisuudesta.

Tiedonhankinnanmenetelminä käytimme pääasiassa teoriakirjallisuutta. Saadaksemme radasta kohdennettua kyseisten varhaiskasvatusryhmien käyttöön sopivan, kyselimme ja keskustelimme paljon päiväkodin varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja ryhmien lasten kanssa. Suoritimme keväällä 2021 myös Green Care –kurssit ja hyödynsimme opinnäytetyössämme niistä saamaamme tietoa.

5.4 Luonto-oppimisrata opinnäytetyön toiminnallisena menetelmänä

Varhaiskasvatustalain (540/2018) 3§ ensimmäisessä momentissa on varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena ”edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia”. Liikunta, liikkumisen mahdollistaminen ja liikunnan pariin ohjaaminen kuuluvat mielestämme vahvasti edellä mainittuun momenttiin. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.) Luonto-oppimisradallamme on variaatio erilaisia oppimista tukevia rasteja, joissa laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet tulevat huomioiduksi. Ratamme on arvopeustan mukainen ja lasten oppimista tukeva.

Monipuolisella toiminnalla ja luontoympäristön yhdistämisellä on suuri vaikutus lasten motoriseen kuntoon, tasapaino- ja koordinaatiokykyyn sekä oppimisympäristönä luonto stimuloi lapsen fyysistä, psyykkistä sekä kognitiivista kehitystä. (Fjørtoft 2001, 117.) Rastit on suunniteltu niin, että motorinen toiminta sekä liikunnan ilo on otettu huomioon. Luonto-oppimisratamme toteutui puistossa parin kilometrin päässä esiopetusryhmän toimipaikasta ja noin 500 m päässä päiväkodista. Puistossa lapsilla oli mahdollisuus liikkua vapaasti, mutta ohjattua toimintaa seurailleen.

Luontoympäristössä lapsilla oli mahdollisuus kokea erilainen tapa opetella varhaiskasvatustalain suunnitelmaan sekä esiopetustalain suunnitelmaan perustuvia asioita. Luonnossa oppimisen hyötyjä ovat muun muassa mieluinen ympäristö, helposti löydettävät luonnon materiaalit, elämyksien synty, roolien unohtuminen ja vuorovaikuttaminen kaikkien kanssa, vaikeiden asioiden kohtaamisen helpommin ja ympäristötuntemus sekä eettinen tuntemus kasvaa. (Kempainen 2017, 43.) Opetusympäristönä puisto oli mielenkiintoinen ja innostusta herättävä. Luonto-oppimisradalla on mahdollisuus liikkua isoissa ryhmissä tai pienemmissä, kuten meidän toteutuksessamme teimme (johtuen korona tilanteesta). Olimme jakaneet lapset noin 3–5 hengen pienryhmiin, jolloin ryhmää oli helpompi ohjeistaa ja kaikilla lapsilla oli mahdollisuus tulla kuulluksi sekä osallistua toimintaan. Jokaista ryhmää kohden mukana oli yksi päiväkodin tai esiopetusryhmän työntekijä sekä yksi meidän ohjaajistamme.

Tyypillisesti liikunta ajatellaan pelkäksi ohjatuksi tuokioksi, vaikka käsite on paljon monipuolisempi. Lapsen siirtyessä paikasta toiseen hän liikkuu tavalla tai toisella ja silloin kun lapsi liikkuu omin lihasvoimin, se on liikuntaa. Sääkslahti (2015) kirjoittaa varhaiskasvatussuunnitelman määrittelevän varhaiskasvattajien tehtäväksi suunnitella toiminta ja luoda ympäristö sellaiseksi, mikä tukee lapsen tapaa toimia ja liikkua. Varhaiskasvattajien tulee tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä ja näiden asioiden toteutumiseksi päivittäinen liikkuminen on edellytys. (Sääkslahti, 2015.) Vaikkei itse rastilla olisi ollut liikuntatehtävää, rastien välimatkat toistaan oli liikkumista tukevaa. Liikkuminen tuli lapsille huomaamatta heidän siirtyessä innokkaina rasteilta toisille.

5.5 Arviointimenetelmät

Toiminnan arvioinnilla tuetaan varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista ja kehittymistä. Varhaiskasvatustilain (540/2018) 24 § mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta ja osallistua ulkopuoliseen toiminnan arviointiin, toiminnan arvioinnin tulee myös olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Arviointi edistää varhaiskasvatuksen laatua ja sillä tunnustetaan toiminnan vahvuuksia sekä kehitetään toimintaa. (Lieksan kaupunki 2019.) Opinnäytetyössämme arvioinnin kohteena oli luonto-oppimiskeskustamme toiminta ja sen toimivuus varhaiskasvatuksen tukena.

Arviointivaihe (tarkistusvaihe) on osa koko opinnäytetyön prosessia. Se ei varsinaisesti ole oma erillinen vaiheensa, koska sen katsotaan sisältyvän kaikkiin vaiheisiin. Arviointivaiheessa toimitsijat sekä toiset arviointia toteuttavat tahot käyvät läpi suunnitelmaa ja tarvittaessa palauttavat työn takaisin työstövaiheeseen. Työn päättyessä viimeistelyvaiheeseen, arviointi tapahtuu vielä toteutuksen jälkeen. (Salonen 2013, 18.) Arviointi on yksi keskeisimpiä asioita varhaiskasvatuksessa heti havainnoinnin jälkeen. Arviointia käytetään toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä. (Koivunen & Lehtinen. 2016, 101.) Arvioimme omaa toimintaamme säännöllisesti jokaisesta osa-alueesta (ideointi, suunnitelma, toiminta ja tuotos) refleктоimalla sekä osallistamalla kohderyhmämme, kohdistamme arviointia erityisesti toimintaosuuteen ja lapsiryhmien tarpeisiin.

Kun yhdessä kasvattajien kesken sovitut tavoitteet sekä suunnitelmat oli tehty selviksi, oli arviointia helppo lähteä tekemään. Liikaa tavoitteita ei kannata olla, jotta ne ovat helpommin saavutettavissa sekä arvioitavissa. (Koivunen ym. 2016, 107.) Arvioitava tavoitteemme oli kehittää lasten oppimista luonnon voimavaroja hyödyntäen. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tehtävänä oli arvioida toimintaamme sekä tavoitteen toteutumista havainnoinnin ja etukäteen lähetettyjen kysymysten pohjalta. Luonto-oppimisradan toimivuudesta pyysimme arviointia apuohjaajilta paikan päällä sanallisesti sekä kirjallisesti ennakkoon sähköpostin kautta lähetetyn kyselyn muodossa. Lapsilta pyysimme toiminnan lopuksi arvioinnin ”peukku alas – peukku ylös” -menetelmällä.

6 Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus

Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden ideoiminen lähti yhteisestä ajatuksesta toteuttaa toiminta luonnossa. Luonto on meille molemmille lähellä sydäntä ja haluamme tulevaisuudessa hyödyntää luontoa ja luonnosta saatavia materiaaleja työssämme. Pohtiessamme mahdollisuuksiamme, päädyimme ratamaiseen vaihtoehtoon. Aiheen olimme päättäneet jo ennen toiminnan suunnittelua, eli luonnossa oppiminen varhaiskasvatuksen tukena. Tämän aiheen ja radan yhdistäminen vei ajatuksiamme ideoinnissa eteenpäin. Tiedustellessamme varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja ryhmäämme osallistuvien lasten toiveita ja mielipiteitä, ratamme alkoi muodostua selkeämmäksi ja toimintaa oli helppo lähteä suunnittelemaan.

Kohderyhmänämme oli Lieksan Partalanmäen päiväkodin varhaiskasvatusikäiset ja esiopetusikäiset lapset. Rajasimme varhaiskasvatusikäisten lasten ryhmän viisivuotiaksi, jottei opinnäytetyömme leviäisi liian laajaksi.

6.1 Toiminnan aloitus ja sen vaiheet

Konstruktivistinen malli (katso kuvio 2. s.19) sisältää aloitusvaiheen, ajatuksen alulle panevan voiman, johon kehitystä tarvitaan ja toivotaan (Salonen 2013, 17). Työmme aloitusvaiheessa pidimme kahdenkeskisen ideariihen, jossa saimme tulevalle työllemme raamit. Päätimme myös tekevämme opinnäytetyön Lieksan kaupungin varhaiskasvatukselle ja aloimme alustavasti kysellä heidän mielenkiintoaan osallistumiselle. Saatuamme heidät toimeksiantajaksemme seuraavana vaiheena oli suunnitteluvaihe.

Suunnitteluvaihe, jossa kehittämistyöstä tehdään kirjallinen suunnitelma, jossa ilmenevät tavoitteet, ympäristö, vaiheet, avainhenkilöt, menetelmät, materiaalit ja aineistot sekä toimijat ja vastuut (Salonen 2013, 17). Suunnitteluvaiheen aloitimme teorian tiedon ja käytännön tiedon keräämisellä ja analysoinnilla. Teimme kattavan suunnitelmaraportin, jonka pohjalta saimme luvan lähteä toteuttamaan toiminnallista osuutta.

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutuksen aloittaminen voi alkaa, kun kehittämishankkeen suunnitelmavaihe on valmis ja yhdessä toimeksiantajan kanssa on sovittu sekä käyty läpi yhteiset pelisäännöt ja tavoitteet toiminnalle. (Salonen 2013, 17) Toimintamme aloituksen pohjana toimi opinnäytetyön suunnitelma. Suunnitelman ollessa valmis ja hyväksytty, allekirjoitimme toimeksiantosopimuksen ja tutkimuslupahakemuksen toimeksiantajan (Lieksan kaupungin varhaiskasvatus) kanssa. Suunnitelmaa varten olimme keskustelleet osallistuvien ryhmien varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa heidän toiveistaan toteutuksen muodosta.

Mallin seuraava vaihe on esivaihe, jossa siirrytään ”kentälle” käymään suunnitelma nopeasti läpi (Salonen 2013, 17). Omasta toiveestamme sijainti tulisi olemaan ulkona ja kysyttäessä varhaiskasvatuksen opettajat ehdottivat toteuttamispaikaksi lähipuistoa. Koko prosessin ajan olimme tiiviissä yhteistyössä ryhmien varhaiskasvatusopettajien kanssa. Näin saimme yhdistettyä meidän visiomme heidän tarpeisiinsa. Ennen varsinaisen toiminnan toteuttamista, kävimme

tutustumassa puistoalueeseen useamman kerran ja saimme selkeän kuvan rastien sisällöistä sekä sijainneista radalla.

Toiminnallinen osuus, eli työstövaihe, jossa ryhdytään työstämään/toteuttamaan varsinaista toimintaa yhdessä toimijoiden kanssa ajatellaan olevan vaativin ja pisin vaihe alkaen toiminnan ja vastuiden jakamisesta, materiaalien ja aineistojen hankinnasta ja päättyen dokumentointitavasta sopimiseen. Toiminnallinen vaihe on oppimisen kannalta erittäin tärkeä. Siinä kulminoituvat kaikki ensimmäiset vaiheet yhteen ja tämän vaiheen jälkeen saadut vertaistuet ja palautteet ovat oleellisia kehittämistyön onnistumisen ja ammatillisen kehittymisen kannalta. (Salonen 2013, 18) Toiminnallisen vaiheen toteuttaminen alkoi materiaalien haalimisesta ja radan rastien ohjeistuksien sekä itse toimintojen askartelemisesta. Tämän jälkeen jäljelle jäi itse radan rakentaminen puistoon, jonka toteutimme sekä kävimme läpi yhdessä apuohjaajiemme kanssa ennen itse toiminnan toteutusta. Saimme apuohjaajilta vielä viimehetken muutosehdotukset radan toimivuuden kannalta ja ehdimme toteuttaa muutokset.

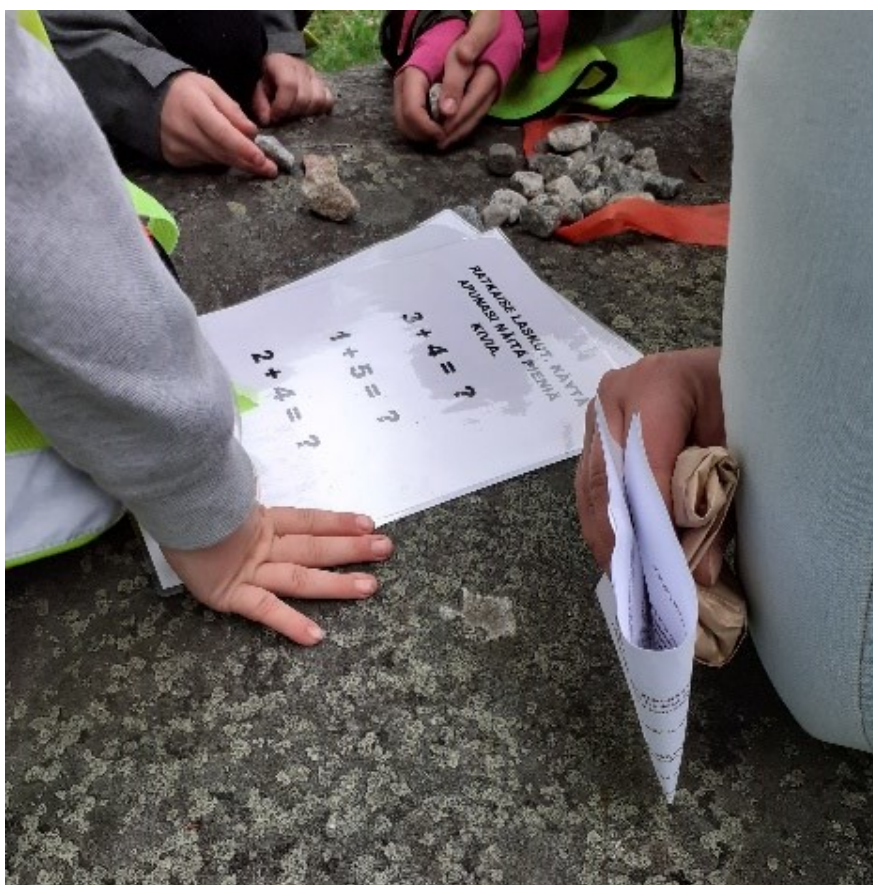
Viimeiset vaiheet sisältävät tarkistusvaiheen toiminnan ja tuotoksen arvioinnista, viimeistelyvaiheen, jossa työstetään toiminnan tuotosta ja raporttia sekä valmiin tuotoksen (Salonen 2013, 18–19). Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden jälkeen pidimme päätöspalaverin apuohjaajien kanssa, jossa kävimme läpi radan toimivuuden sekä arvioinnin. Varhaiskasvatuksen työntekijöiltä saimme arvioinnin myöhemmin sähköpostitse. Saimme lapsilta arvioinnin välittömästi radan loputtua ”peukku ylös – peukku alas” -menetelmällä. Viimeistelyvaiheessa työstimme raporttia ja saimme siihen erittäin hyvää ohjausta ohjaavilta opettajilta. Kaikesta tästä syntyi konkreettinen tuotos/malli, luonto-oppimisrata, jota varhaiskasvatusryhmät (myös koulut) voivat tarvittaessa muokata omien tarpeidensa mukaiseksi.

6.2 Luonto-oppimisradan suunnittelu ja käytännön toteutus

Toimintaympäristöksemme valikoitui puistoalue läheltä Lieksan keskustaa, jonne ryhmät pääsivät saapumaan kävellen. Ennen luonto-oppimisratamme

suunnittelun aloitusta, tutustuimme kyseiseen puistoon ja kävimme läpi rataosuuden. Otimme toimintaympäristössä huomioon helppokulkuisuuden ja turvallisuuden. Suunnitteluvaiheessa teimme tiiviisti yhteistyötä varhaiskasvatuksen opettajien kanssa ja osallistimme heidän kauttaan lapsia mukaan radan suunnitteluun. Halusimme kuulla varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja lasten toiveita siitä, millaisia tehtäviä radallamme voisi olla. Kävimme keskusteluja sähköpostitse sekä kasvotusten.

Toiminnan suunnittelussa on otettava huomioon lasten kasvun ja kehityksen vaiheet sekä vuorovaikutustaidot, ympäristön vaikutukset sekä lasten vahvuudet, tuen tarpeet ja ryhmädynamiikan toimivuuden (Koivunen ym. 2016, 97). Suunnitteluvaiheessa työstimme toteutusta monelta eri kantilta ja halusimme ottaa rataosuuksissa huomioon varhaiskasvatuksen pedagogisen viitekehyksen oppimisen alueet, joista erityisesti esille nousivat minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn -alueet (kts. kuvio 1, s.7). Rataa suunniteltaessa tarkoituksena oli saada radasta mahdollisimman paljon lasten oppimista ja osaamista tukeva sekä sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja vahvistava. Tavoitteenamme oli tehdä radasta varhaiskasvatusta tukeva luonnossa toteutettuna luonnon materiaaleja hyödyntäen.

Suunnittelimme luonto-oppimisratamme etenemään tarinanomaisesti eteenpäin (liite 5), sisältäen kahdeksan eri rastia, joissa otettiin huomioon muun muassa motorinen osaaminen, matemaattinen osaaminen, päättelykyky ja mielikuvitus. Radan tarinan keksimme itse. Aiheenamme oli metsänhengen kadonneet taikatalismaanit. Jokaiselle rastille suunnittelimme tehtävän, josta lapset saivat palkinnoksi pienen kultahipun eli talismaanin. Kerättyään kahdeksan talismaania lapset palauttivat ne metsänhengen postilaatikkoon. Kiitoksena metsänhenki palkitsi jokaisen ryhmän antamalla heille luonnon elementtejä (tuli, maa, vesi ja ilma) suojelevat maagiset kävyt.

Kuva 1. Kivet hyödynnettynä matemaattisissa tehtävissä.

Tuotoksena syntyi malli, jonka avulla pystytään hyödyntämään luontoa oppimisympäristönä. Luonto-oppimisratamme toiminnallinen osuus rajattiin 5- ja 6-vuotiaille, mutta rata on muokattavissa sekä nuoremmille että alakouluikäisille. Rataa

suunnitellessamme kävimme läpi monia eri lähteitä lapsille suunnatusta toiminnasta ja näiden pohjalta suunnittelimme radallemme kahdeksan eri rastia. Rastit ovat meidän itse suunnittelemiämme ja muutamaa kuvaa lukuun ottamatta materiaalit ovat luonnosta peräisin. Ennen itse toiminnan aloitusta lähetimme osallistuvien lasten vanhemmille lupakirjeen (Liite 1), jossa kerroimme itsestämme ja

toiminnallisesta opinnäytetyön radasta, johon aioimme osallistaa lapset. Lisäksi lähetimme turvallisuussuunnitelman ja riskianalyysin (Liite 3) varhaiskasvatuksen opettajille luettavaksi ja kommentoitavaksi. Koostimme turvallisuussuunnitelman ja riskianalyysin internetissä olevien kaavakkeiden pohjalta. Korjauskehotuksia ei tullut ja kun luvat vanhemmilta oli saatu, saimme ”vihreän valon” toimintamme toteuttamiselle.

Kuva 2. Muistipelin pelaamista odotellessa.

Toiminnallisen osuuden päätimme toteuttaa toukokuun lopussa (20.5.2021). Jotta toiminta oli mahdollista toteuttaa, pyysimme avuksemme neljä apuohjaajaa. Jokaiselle ohjaajalle annettiin oma pienryhmä (3–4 lasta) ohjattavaksi. Varhaiskasvatuksen työntekijät olivat seuraamassa ja havainnoimassa toimintaa. Radan lopussa lapsilla oli mahdollisuus pelata muistipeliä odotellessaan toisia ryhmiä.

6.3 Luonto-oppimisradan toiminnalliset rasti

Ennen luonto-oppimisradan toteuttamista päiväkotiin ja esiopetusryhmälle lähetettiin aikataulut radastamme sekä pyysimme jakamaan lapset ennakkoon pienryhmiin. Lisäksi annoimme lapsille pienen havainnointi tehtävän (Liite 4) kävelymatkan varrelle. Pyysimme lapsia havainnoimaan: Monta eläintä kohtasit? Millaisia ääniä kuulit? Huomasitko jotain luontoon kuulumatonta, kuten roskia? Lapset kertoivat nähneensä muun muassa lintuja, pupuja ja roskia katujen varsilla sekä kuulleensa luontoon kuuluvia ja kuulumattomia ääniä.

Aloituspisteellä jokaiseen ennakkoon jaettuun pienryhmään tuli oma ohjaaja. Varhaiskasvatuksen työntekijöitä ohjeistettiin olemaan taustalla havainnoitsijoina (arvioitsijoina). Havainnoinnin tarkoituksena on tehdä aistinvaraista havainnoimista, jonka perusteella voidaan tunnistaa työstettäviä ongelmia (Koivunen ym. 2016, 16).

Kuva 3. Veden määrän vertailua ja mittaamista.

Koko luonto-oppimistrata tuki lasten ryhmäytymistä ja yhdessä tekemistä. Radan eri osiot suoritettiin pienryhmissä ja lapsia kannustettiin auttamaan ja neuvomaan toisiaan. Radan alussa heräteltiin lasten mielikuvitusta ja osallistettiin heitä miettimään ja näyttämään millaiselta Metsänhenki voisi heidän mielestään näyttää. Mielikuvitusta ja luovuutta tuki myös se, että yhdellä rasteista lapsien piti muotoilla oman etunimen ensimmäinen kirjain luonnon materiaaleista.

Useat rastimme tukivat matemaattista ajattelua ja hahmottamista. Pyysimme lapsia muun muassa laittamaan kiviä ja keppejä suuruusjärjestykseen, arvioimaan ja mittaamaan puunympäryksiä ja veden määrää. Yhdellä rastilla lapset suorittivat plus- ja miinuslaskuja pienten kivien avulla.

Yhdellä rasteista mietittiin ympäristöasioita ja pohdittiin mitkä tavarat/asiat/esi-

neet laatikoissa kuuluvat luontoon ja mitkä eivät. Lasten liikkumista rata tuki koko

ajan, lapset saapuivat puistoon kävellen ja rata sijoittui helppokulkuiseen mutta maastopohjaiselle polulle. Radalla huomaamatta tapahtuvan liikkumisen lisäksi yksi rasteista oli liikunnallinen. Siinä käveltiin narua pitkin, hypittiin esteitä ja vieritettiin ja potkaistiin palloa. Rastien järjestys, tarkemmat sisällöt ja pedagogiset tavoitteet löytyvät liitteestä 2.

6.4 Luonto-oppimisradan arviointi

Toimintamme arviointi perustui ohjatun tuokion havainnointiin, jonka toteuttivat apunamme olleet apuohjaajat sekä lasten mukana kulkeneet varhaiskasvatuksen työntekijät. Toiminnan arviointi perustuu yleensä useamman henkilön havaintoihin toiminnassa tehdyistä asioista ja tapahtumista, kuinka ryhmässä toimiminen onnistui, oliko osallistuminen aktiivista sekä oliko toiminnan ohjaaminen johdonmukaista (Koivunen ym. 2016, 50–51). Toimeksiantaja arvioi toimintaa sekä tuotosta ja palauttaa sen tarvittaessa työstövaiheeseen tai antaa tuotoksen mennä viimeistelyvaiheeseen (Salonen 2013, 18).

Ennen toiminnallisen vaiheen toteutusta annoimme apuohjaajillemme sekä varhaiskasvatuksen työntekijöille lyhyen kyselylomakkeen (Liite 4), johon he pohjasivat havainnointinsa sekä arvioinnin, ja jonka avulla heidän oli mahdollista kiinnittää huomiota toivomiimme seikkoihin. Lisäksi annoimme heille mahdollisuuden antaa vapaata palautetta suunnittelemastamme luonto-oppimisradasta sekä sen toimivuudesta. Lapsilta pyysimme palautteen radan lopussa. Lapset vastasivat kysymyksiin ”peukku ylös-peukku alas” -menetelmällä. Kysyimme myös avoimia kysymyksiä ja keskustelimme lasten kanssa radan päätteeksi (Liite 4).

Apuohjaajien palaute oli yhteneväinen. Apuohjaajien mielestä ohjeet olivat selkeät ja lasten taitotasoihin sopivat. Lapsille riittivät sanalliset ohjeet eikä esimerkejä tarvinnut näyttää. Apuohjaajat havainnoivat laskutehtävien olleen osalle lapsista haastavia, mutta ratkaistavissa. Lasten ohjaaminen oli apuohjaajillemme tuttua ennestään, mutta kuitenkin he kokivat ohjauksen ainutlaatuiseksi niin kuin jokainen ohjaukserä aina on. Apuohjaajat kokivat myös saaneensa selkeät

ohjeet ennen radan aloitusta, ja sen myötä ohjaus oli helppoa. Apuohjaajien palautteesta on näkyvillä selkeästi tyytyväisyys radan suunnitteluun ja toteutukseen.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden palaute oli hyvää ja rakentavaa. Heiltä saamamme palaute tuki meidän omia havainnointejamme. Palautteen mukaan radan tehtävät olivat monipuolisia ja ne tukivat laaja-alaista oppimista. Erityistä kiitosta sai monipuolinen luonnon materiaalien käyttö tehtävien suorittamisessa. Varhaiskasvattajien mielestä radan yksityiskohdista ja tehtävien monipuolisuudesta oli nähtävissä, että suunnitteluun ja toteuttamiseen oli käytetty aikaa. Rakentavana palautteena varhaiskasvatuksen työntekijöiltä tuli, että oppimisradan tarinan juonta olisi tullut muistutella lapsille enemmän radan eri vaiheissa. Osa lapsista ei muistanut lopussa minkä vuoksi radan tehtäviä suoritettiin ja kultahippuja kerättiin. Varhaiskasvatuksen työntekijät pyysivät lopuksi radan runkoa omaan käyttöön myös jatkossa.

Lasten palaute lopussa tuki meidän ja muiden aikuisten havainnointia. Lapset pitivät radan tehtävistä ja kokivat oppineensa varsinkin matematiikasta ja veden mittaamisesta. Paras rasti jakoi hieman mielipiteitä ja taisipa jokainen rasti maininnan saada. Tämän perusteella koimme, että onnistuimme luomaan radasta sellaisen, jossa oli kaikille jotain.

Yhteenvetona voidaan sanoa muiden palautteen tukevan meidän omia havainnointejamme. Tästä syystä koemme ratamme rastien onnistuneen kiitettävästi. Osasimme tuoda laaja-alaisen oppimisen luontoon luonnonmateriaaleilla. Jatkossa kuitenkin tulee kiinnittää huomiota vieläkin enemmän tarinallisuuteen ja siihen, että tarina elää mukana koko radan ajan.

7 Pohdinta

Luonnon hyvinvointivaikutukset ovat yhteydessä vahvasti oppimiseen sekä varhaiskasvatusikäisten lasten oppimisen tukemiseen. Luonnon tulee olla läsnä

lapsen jokapäiväisessä elämässä, koska luonto tukee kokonaisvaltaista kasvua ja motorista, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä. (Homan-Helenius ym. 2017a, 14.) Osaltamme tuimme lasten kehitystä ja oppimista toteuttamalla toiminnallisen opinnäytetyömme luonnossa. Opinnäytetyömme ansiosta varhaiskasvattajat saivat työkaluja laaja-alaisen osaamisen toteuttamiseen luontoympäristössä luonnon materiaaleja hyödyntäen.

Opinnäytetyönä suunnittelemaamme rata helpottaa varhaiskasvatusta viemään oppimista luontoympäristöön sekä käyttämään luonnon materiaaleja hyödyksi opetuksessa. Oppimisradallamme toimiessa lasten sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot vahvistuivat ryhmässä toimimisen myötä. Lapset jakoivat osaamistaan ryhmän toisille jäsenille ja hiljaisimmatkin saivat äänensä kuuluville. Tarkoituksemme ei ollut arvioida varhaiskasvatusta eikä lapsien oppimista, vaan tuoda välineitä ja menetelmiä opetuksen tueksi varhaiskasvatukseen luontoa ja luonnon materiaaleja hyödyntäen.

Lapsi on kokonainen toimija ja “uuden asian oppiminen heijastuu sekä ajattelun kehittymiseen että iloon ja myönteisiin tunteisiin” (Kronqvist ym. 2011, 138). Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli vahvistaa lasten oppimista ja osaamista luonnossa niin sosiaalisista taidoista kuin matematiikastakin. Emme voi tietää oppivatko lapset konkreettisesti jotain yhden ohjaukerran perusteella, esimerkiksi matematiikasta. Näimme kuitenkin lasten ryhmätaitojen ja vuorovaikutustaitojen vahvistumisen radan edetessä. Lasten käytös toi esiin oppimisen ilon ja tämä ilo sekä toistensa kannustaminen näkyi koko radan ajan. Onnistumisen kokemukset esimerkiksi matemaattisten tehtävien kanssa luo pohjaa oppimiselle ja matemaattiselle ajattelulle myös myöhemmin. Pedagogiikkaa oli helppo suunnitella ja toteuttaa luonnossa. 5 –vuotiaat tekivät huomaamattaan matematiikkaa, vaikka tehdessäänkin he vielä miettivät, etteivät osaa plus- eikä varsinkaan miinuslaskuja.

Tavoitteenamme oli tehdä luonto-oppimisrata, joka tukee varhaiskasvatusta luonnossa toteutettuna ja luonnon materiaaleja hyödyntäen. Halusimme tuoda välineitä ja menetelmiä varhaiskasvatuksen tueksi, jotta oppiminen olisi helpompaa ja luonnon hyvinvointivaikutukset olisivat oppimisen tukena. Varhaiskasvatuksen

työntekijöiden palautteiden ja lasten oppimisen ilon sekä toiveesta saada tuotos kirjallisena jatkokäyttöä varten pohjalta koemme onnistuneemme tässä tavoitteessa.

Opinnäytetyömme aihe ja toteutus onnistui mielestämme hyvin ja aihe oli ajankohtainen sekä tarpeellinen. Tarpeellisuudesta kertoo varhaiskasvatuksen halu ottaa työmme käyttöön jatkossakin. Siunsojen ja Lieksan kaupungin kiinnostuminen järjestää rata muokattuna muillekin lapsille ja nuorille osoittaa myös ratamme tarpeellisuutta.

Luontoympäristön vaikutuksista varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiseen on vähän tietoa, mutta sillä on huomattu olevan selkeää positiivista vaikutusta. Luonnon oppimisvaikutuksiin olisi syytä panostaa tutkimusten muodossa enemmän (Fjørtoft 2001, 117). Luonto on tärkeä oppimisympäristönä ja se tukee niin ryhmäytymistä kuin oppimistakin. Hiljaisemmatkin lapset pääsevät osallistumaan eri tavoin ja se vaikuttaa positiivisesti heidän oppimiseensa. Oppimisen lisäksi luonnon hyvinvointivaikutukset tulevat esille kuin huomaamatta. Opinnäytetyömme myötä olemme ehdottomasti sitä mieltä, että luontoa tulee käyttää enemmän oppimisympäristönä oppimisen tukena varhaiskasvatuksessa.

7.1 Luotettavuus ja eettisyys

Luonnossa oppimisesta ja luonto varhaiskasvatusikäisen lapsen oppimisen tukena on vähän kirjoitettua lähdemateriaalia. Enemmän aiheesta on tutkimuksia sekä lähdemateriaalia perusopetuksen osalta. Luonnon hyvinvointivaikutuksista sen sijaan on kirjoitettu paljon kirjallisuutta sekä artikkeleja, joita löytää muun muassa Green Care Finland -internetsivustolla. Saimme linkitettyä näistä lähteistä joitain pieniä yhtäläisyyksiä aiheeseemme liittyen. Opinnäytetyömme aiheeseen liittyen on tehty lähiaikoina vastaavia opinnäytetöitä ja näiden pohjalta löytyi joitakin luotettavia lähteitä meidänkin opinnäytetyöhömme. Lisäksi käytimme internetsivustoja ja e-kirjallisuutta/artikkeleja, jotka koimme luotettaviksi.

Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden luotettavuus täyttyi paikallisesti tehdyn suunnitelman myötä. Suunnitelma kohdistettiin varhaiskasvatukseen ja se pohjautui varhaiskasvatuksen työntekijöiden, päiväkodin viisivuotiaiden ja koulun esiopetusikäisten lasten toiveisiin sekä mielipiteisiin. Osallistamalla varhaiskasvatuksen opettajia ja lapsia toiminnan suunnitteluvaiheessa, saimme toteutettua luonto-oppimisratamme toiveisiin perustuvaksi. Toimintaamme varten saimme tutkimusluvut Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen johtajalta ja lisäksi lähetimme toimintaamme osallistuvien lasten vanhemmille lupakirjeen (Liite 1), jossa kerroimme opinnäytetyöstämme sekä siihen kuuluvasta toiminnallisesta osuudesta ja toteuttamisesta.

Opinnäytetyössämme käytimme lähteinä erityisesti varhaiskasvatus ikäisiin lapsiin kohdistuneita hankkeita, tutkimuksia sekä aiemmin tuotettuja opinnäytetöitä, joissa oli käytetty samaa aihealuetta, kuin meidän työssämme. Valitsimme eettisiä ja luotettavia materiaaleja sekä tiedonlähteitä. Lähteissämme otimme huomioon, että ne on tuotettu hyvää tutkimuskäytäntöä noudattaen, ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. Lähteissämme on otettu huomioon moraalinen vastuu ja kiinnitetty huomiota lainmukaisuuteen sekä luvanvaraisuuteen. Pidimme huolen siitä, ettei opinnäytetyössämme käsitellä kenenkään henkilökohaisia tietoja tai, ettei kukaan tule toiminnallisessa osuudessa ottamissa kuvissa tunnistetuksi. (Puusniekka & Saarinen-Kauppinen 2009a.)

Luotettavuutta arvioimme sen perusteella, kuinka esittämiimme osallistaviin kysymyksiin vastattiin. Vertailimme kriittisesti keskenään toisia tutkimuksia sekä opinnäytetöitä ja valitsimme ne, joissa työt ovat hyvin analysoituja ja perusteltuja. Tärkeää on myös tarkistaa mitkä asiat ovat vaikuttaneet työn tuloksiin ja miten se on toteutettu. (Puusniekka ym. 2009b.)

Eettisiin tapoihin kuuluu kysyä lupa tutkimukseen osallistuvilta tahoilta. Tällä tavalla pyritään estämään tutkittavien tahojen tietämättömyys itse tutkimusta kohtaan. Osallistuville tahoille kerrotaan mitä tutkitaan ja miten tutkimuksen kulku etenee. Luvan varaisesti toteutettu tutkimus/toiminta tuo luotettavuutta. Luotettavuuteen kuuluvat myös tutkittavien tahojen anonymiteetti heidän näin halutesaan. Jos tutkimus tulee julkaistavaksi, on varmistettava, ettei osallistuvien

tahojen henkilöllisyys paljastu, ellei osallistuva taho ole antanut siihen suostumustaan. (Puusniikka ym. 2006c.) Työssämme käytetyt kuvat ovat itse otettuja. Julkaistuissa kuvissa lapset eivät näy tunnistettavina, mutta silti olemme kysyneet lasten vanhemmilta luvat kuvien julkaisuun.

7.2 Oma oppiminen ja ammatillinen kehittyminen

Varhaiskasvatuksessa ammatillisen kehittymisen keskeisin asia on oma oppiminen kasvattajana ja kasvatustaitojen kehittäminen. Ammatillisuuden vahvistuminen tapahtuu jatkuvan oman toiminnan havainnoinnin ja arvioinnin kautta. Toiminnan havainnointi tapahtuu niin itsensä ja oman toiminnan tutkiskelun kuin yhteisön ja reflektoinnin kautta. (Koivunen ym. 2016, 118.) Opinnäytetyötä tehdessämme opimme jatkuvan arvioinnin tärkeydestä. Oma reflektointi ja ulkopuolisten antaman arvioinnin avulla saimme niin radasta kuin myös raportoinnista onnistuneen kokonaisuuden. Opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisaa, mutta vaativaa puuhaa. Käsitlemämme aihe on avannut todella paljon luonnon hyvinvointivaikutuksia monelta kantilta. Erityisesti meillä jo olemassa oleva tieto luonnon tärkeydestä varhaiskasvatuksessa on kasvanut.

Koska teimme opinnäytetyötä kahdestaan, oli äärimmäisen tärkeää saada aikataulut sopimaan yhteen. Aikataulutimme kesän niin, että meillä oli useita tapauksia, mutta myös yksintyöskentelyä, jolloin pystyimme tuottamaan tekstiä omaan tahtiin. Muokkasimme aikataulua useampaan otteeseen, mutta lopulta saimme tehtyä siitä sen verran väljän, että kaikelle jäi aikaa riittävästi eikä kiirettä tullut. Aikojen yhteen sovittaminen ja työn jakaminen on opettanut aikataulutuksen tärkeyttä, kärsivällisyyttä sekä toisen aikataulujen kunnioittamista. Tässä korostuu toimivan yhteistyön ja tavoitteiden tärkeys sekä toistemme vahvuuksien tunteminen ja hyödyntäminen.

Opinnäytetyön tekemisestä on hankala löytää kriittistä katselmusta. Meillä molemmilla oli hyvin aikaa varattuna työn tekemiseen, ja tarkan sekä selkeän suunnitelman ansiosta pystyimme toteuttamaan opinnäytetyön sekä toiminnallisen osuuden aikataulutuksen mukaisesti. Erityisen tärkeäksi koemme

suunnitelmallisuuden ja joustavuuden suunnitelmien muuttuessa. Lasten kanssa työskennellessä on aina otettava huomioon, ettei toiminta välttämättä toteudu ensimmäisen suunnitelman mukaan. Silloin on oltava muutama vaihtoehto ”takataskussa”. Oli tärkeää huomata, miten iso osa suunnitelmallisuus oli koko työtä. ”Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” sanonta pätee todella tähänkin asiaan. Tarkan suunnitelman avulla saimme toteutettua radan helposti.

Itse toiminnan toteutus onnistui lähes suunnitelman mukaisesti. Ainut mitä jouduimme muokkaamaan heti paikan päällä oli rastien sijoittelu eri tavalla radalle. Onneksi olimme varanneet hyvin aikaa tutustuaksemme rataa ennakkoon ja ehdimme tehdä muutokset ennen ohjauksen alkua. Apuohjaajiksi valikoitui todella hyvä ja luotettava porukka. Heille tekemämme selkeät ohjeet auttoivat toiminnan onnistumisessa. Ilman apuohjaajia toiminta ei olisi onnistunut niin hyvin. Hyvä tiimityöskentely, toisten kuunteleminen ja mielipiteiden arvostaminen ovat erittäin tärkeässä asemassa ryhmätyöskentelyä toteutettaessa. Ryhmän ohjaajana toimiminen oli helppoa ja mielestämme pärjäsimme lasten kanssa hyvin. Tämä vahvisti meidän halua valmistua varhaiskasvatukseen.

Koronatilanteen takia lapset jaettiin pienryhmiin, joten ohjaaminen ei olisi onnistunut pelkästään kahdestaan. Ennakointi, turvallisuuden huomioiminen, vuorovaikutustaitojen tärkeys, suunnitelmien tarkkuus ja joustavuus sekä aikataulun laatiminen edesauttoi radan onnistumisessa. Suunnitelma toimi myös odotusajan kohdalta. Olimme varautuneet siihen, että ensimmäiset ryhmät joutuvat odottamaan seuraavia ryhmiä ja olimme varanneet tekemistä myös radan loppuun, odotusajalle.

Olisimme voineet tarkemmin panostaa tarinallisuuteen ja radan kulkuun tarinan lomassa. Lisäksi meidän olisi pitänyt ohjeistaa apuohjaajia muistuttamaan lapsia tarinasta, joka kerrottiin alussa, radan edetessä. Tarinallisuuden tärkeys ja ohjeistuksen puute aiheutti sen, että viimeiselle rastille tultaessa, osa lapsista oli jo unohtanut, miksi rasteilta saadut palkinnot oli kerätty.

Toimiessamme monien eri tahojen kanssa yhteistyössä, vuorovaikutustaidot ja osallistaminen korostuivat. Osallistaminen sitoutti eri tahoja yhteistyöhön.

Opinnäytetyömme ansiosta koemme kehittyneemme ryhmänohjaajina sekä tulevina varhaiskasvattajina. Opimme suunnitelmallisuudesta ja yhteistyön tärkeydestä, unohtamatta pedagogisuutta varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa pedagogisuus ohjaa kaikkea toimintaa ja osaamme yhdistää siihen luonnon ja luonnon hyvinvointivaikutukset.

7.3 Itsenäinen luonto-oppimisrata

Pidettyämme luonto-oppimisradan, saimme yhteydenoton Siunsoten lapsiperhepalveluilta ja he pyysivät saada radan käyttöön kesän ajaksi. Rata tulisi olemaan Lieksan kaupungin ja Siunsoten lapsiperhepalveluiden perhekeskusyhteistyönä toteuttama omatoiminen luonto-oppimisrata. Sovimme, että muokkaamme radasta sellaisen, jonka jokainen voi suorittaa itsenäisesti esimerkiksi perhekunnittain ilman erikoisia materiaaleja. Kesäkuun palaverissa sovimme radan paikan ja keston, jonka rata tulee olemaan saatavilla.

Rata rakennettiin Hotelli Puustellin lähellä olevalle kaupungin puistoalueelle, joka on esteetön ja soveltuva kierrettäväksi kaikille. Rataa mainostettiin Lieksan Lehdessä ja useilla eri somen kanavilla. Rata oli paikallaan koko heinäkuun 2021 ajan. Radan viimeiselle rastille lisättiin QR-koodi, joka vei vapaamuotoiseen Webropol-kyselyyn. Kyselyyn vastaamalla ja yhteystiedot jättämällä pystyi osallistumaan mm. uimahallin lippujen ja muiden pienempien tavarapalkintojen arvontaan. Arvonnän palkintoja lahjoittivat Lieksan Liikuntatoimi, Pielisen museo ja Lieksan Nuorisotoimi. Teimme itse QR-koodin, mutta Lieksan kaupungin työntekijä loi Webropol-kyselyn. Kyselyssä oli ilmennyt muutamia teknisiä ongelmia, ja emme saaneet kyselyyn niitä kysymyksiä, jotka olisimme halunneet. Näimme kuitenkin arvontaan osallistuneiden määrästä, että radalla on ollut kävijöitä.

Rata sisälsi kymmenen rastia (Liite 6), joista ensimmäinen toivotti tervetulleeksi radalle ja viimeinen kiitti radalle osallistumisesta ja se sisälsi myös QR-koodin kyselyyn. Radan kahdeksassa rastissa oli mahdollista suorittaa erilaisia luontoon liittyviä tehtäviä. Suunnittelimme radan monipuoliseksi ja eri ikäisille soveltuvaksi.

Päiväkoti sekä koulu ovat pyytäneet ohjatun ratamme suunnitelman itselleen, jotta he voivat toteuttaa sitä itsenäisesti seuraavillekin ryhmille. Suunnittelemamme rata on mahdollista toistaa eri teemoilla, eri ikäryhmissä heidän tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Rata on mahdollista toteuttaa teemasta riippuen ulkona, erilaisissa luontoympäristöissä sekä sisätiloissa, kouluissa, päiväkodeissa tai muissa liikuntaan mahdollistavissa tiloissa. Suunnittelemamme luontooppimistrata on vapaassa käytössä sitä tarvitseville ja löytyy opinnäytetyön raporttimme liitteistä 2, 5 ja 6.

7.4 Jatkokehittämissideat

Nykyaikana oppiminen on teknisempää, meidän kasvattajien tehtävänä on saada yhdistettyä teknisyys ja luonto yhteen kasvatuksen ja oppimisen tukena. Tähän lukeutuvat muun muassa mediakasvatus ja älylaitteiden käyttö. Luonto-oppimistradalle voi helposti yhdistää mediakasvatukseen mukaan esimerkiksi Qr-koodien avulla. Radan rastit voisivat sisältää tehtävänannon sijaan Qr-koodin, joka vie tehtävään ja vastauslomakkeeseen suoraan. Vastaukset voisi koostaa esimerkiksi kuvin, jotka lähetetään linkin avulla ryhmänohjaajalle. Edellä mainitusta aiheesta voisi hyvin tehdä opinnäytetyön.

Toisena ajatuksena heräsi, että luonnossa oppimisesta tai tähän liittyvästä aiheesta voisi tehdä tutkimuksellisen opinnäytetyön. Siinä keskityttäisiin eroihin luokassa ja luontoympäristössä tapahtuvassa oppimisessä. Tutkimus voisi tuoda lisää painoarvoa luonnossa tapahtuvalle oppimiselle. Varsinkin varhaiskasvatukseen liittyvää luonto oppimisen tukena -tutkimustietoa on hyvin vähän. Luonnon hyvinvointi vaikutuksista eri ikäisille on paljon tietoa, mutta sen hyödyntämisestä oppimisen tukena erittäin vähän.

Lähteet

- Airaksinen, T. & Vilkka, H. 2003. Toiminnallinen oppinäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Berg, P., Pihlajamaa, J. & Polvinen, K. 2012. Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Helsinki: Kansallinen hyvinvointiverkosto.
- Eerola-Pennanen, P. & Koivula, M. & Siippainen, A. 2017. Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.
- Fjørtoft, I. 2001. The Natural Environment as a Playground for Children: The Impact of Outdoor Play Activities in Pre-Primary School Children. *Early Childhood Education Journal*. 29 (2), 111–117.
- Granö, P., Hiltunen, M. & Jokela, T. 2018. Suhteessa Maailmaan. Ympäristöt oppimisen avaajina. Tampere: PunaMusta Oy.
- Green Care. 2021. Luonto lasten kehityksessä. <https://www.gcfinland.fi/green-care/vaikuttavuus/luonnon-terveytta-edistavat-vaikutukset/luonto-lasten-kehityksessa/> 28.7.2021
- Homan-Helenius, P. & Yli-Viikari, A. 2017a. Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen luontolähtöisten menetelmien avulla. Teoksessa Homan-Helenius, P. & Yli-Viikari, A. (toim.) Luonnosta avaimet lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen. Tampere: KP Hermes. 12–16
- Homan-Helenius, P. & Yli-Viikari, A. 2017b. Lapset oppivat luonnossa tekemällä ja toimimalla. Teoksessa Homan-Helenius, P. & Yli-Viikari, A. (toim.) Luonnosta avaimet lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen. Tampere: KP Hermes. 18–19.
- Hukka, A. 2020. On aika seikkailun; Seikkailukasvatusopas varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyö. Karelia-Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/349638/Hukka_Anna_2020_12_01.pdf?sequence=2&isAllowed=y 18.4.2021
- Kataja, E. 2018. Kasvattajan rooli varhaiskasvatuksessa osallisuuden edistäjänä – tai estäjänä. Opetushallitus: Osallisuus varhaiskasvatuksessa videosarja 4/5. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osallisuus-varhaiskasvatuksessa-videosarja> 18.7.2021
- Kemppainen, M. 2017. Ulkona oppiminen yläkoulussa Humppilassa. Teoksessa Homan-Helenius, P. & Yli-Viikari, A. (toim.) Luonnosta avaimet lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen. Tampere: KP Hermes. 43–50
- Koivunen, P.-L. & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kronqvist, E.-L. & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt. Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki: WSOY pro Py.
- Leskinen, S. & Vaihemäki, S. 2018. Luonto pedagogisena oppimisympäristönä. Toimintakortteja kasvattajille. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150432/Leskinen_Sanna%20%20Vaihemaki_Sari.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y 10.7.2021
- Lieksan kaupunki. 2016. Esiopetuksen opetussuunnitelma. [https://www.lieksa.fi/documents/89419/0/Esiops+2016,+uusin+\(2\).pdf/aba39736-9cdb-9e65-2892-8c6ec2ff7748](https://www.lieksa.fi/documents/89419/0/Esiops+2016,+uusin+(2).pdf/aba39736-9cdb-9e65-2892-8c6ec2ff7748). 18.4.2021

- Lieksan kaupunki. 2019. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Lieksan kaupungin paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. <https://www.lieksa.fi/documents/89419/0/Varhaiskasvatussuunnitelma+2020.pdf/d2552f8e-0730-e1e3-92b2-8dafc0e42d84> 18.4.2021
- Opetushallitus. 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. 3.7.2021
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. 3.7.2021
- Opetushallitus. 2021. Varhaiskasvatus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>. 3.7.2021
- Perusopetuslaki 628/1998
- Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1.html 28.7.2021
- Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html 28.7.2021
- Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006c. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html 18.8.2021
- Sahi, V. 2015. Koulumetsäopas. Käsikirja koulujen ja päiväkotien lähimetsien käyttöön ja turvaamiseen. Helsinki: Aleksipaino Group Oy/Trio-Offset.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Tampere. Juvenes Print Oy.
- Sandberg E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Seclion. 2021. Turvallisuu tietoa. Turvallisuu suunnitelma. <https://blog.seclion.fi/turvallisuus/turvallisuu suunnitelma> 28.7.2021
- Stjerna-Häkämies, M. 2015. Metsän taikaa. Luonto esiopetuksen oppimisympäristönä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45748/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201504301698.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 11.7.2021
- Suomen Latu. 2021. Luonto toimintaympäristönä. <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/luonto-toimintaymparistona.html> 18.7.2021
- Sääkslahti, A. 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS kustannus
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018
- Viirret, N. 2021. Laskulasit päähän ja luontoon. Varhaiskasvattajien näkemyksiä luontoympäristön hyödyntämisessä matemaattisessa oppimisessä. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/494750/Viirret_Noora.pdf?sequence=2 9.7.2021

Lupakirje vanhemmille

Hei kotijoukot!

Olemme kaksi Karelia-Ammattikorkeakoulu kolmannen vuoden sosionomiopiskelijaa ja olemme tekemässä opinnäytetyötämme Partalanmäen päiväkodin kanssa yhteistyössä. Opinnäytetyömme aihe liittyy luontoon oppimisen tukena ja tarkoituksenamme on toteuttaa lapsillenne luonto-oppimisrata. Radan toteutamme päiväkodin lähimetsässä ja otamme huomioon lastenne toiveet radan suunnittelussa. Rata tulee olemaan turvallinen sekä esteetön ja toimintaan osallistuvien lasten tarpeet on huomioitu. Toiminta toteutetaan päivähoidon aikana, toukokuun aikana, ohjaajien ja hoitajien avustamana. Rata kulkee tarinanomaisesti eteenpäin ja koostuu eri rasteista, joissa lapset saavat tehtäväkseen tehtäviä eri laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin liittyen. Aiheeseen liittyen luonto on rasteillamme vahvasti mukana tukemassa lasten oppimista.

Teiltä vanhemmilta pyydämme lupaa lapsenne osallistumiselle luonto-oppimisradallemme. Tulemme arvioimaan rataamme havainnoimalla sekä pyydämme lapsilta palautetta radan jälkeen. Lasten tietoja, kuten nimiä tai henkilöllisyyttä emme paljasta missään työn vaiheessa ja raportointivaiheen aikana käytämme vain ”lapsi”, ”lapset” tai ”ryhmä” termejä. Opinnäytetyömme raporttiin otamme kuvia radasta, mutta lapsia emme kuvaa.

Jos jokin asia jäi teitä mietityttämään, meihin saa olla yhteydessä ja kerromme mielellämme lisää luonto-oppimisradastamme.

Ystävällisin terveisin

Terhi Harviala ja Tiina Ruokolainen

- Lapseni **saa osallistua** luonto-oppimisradalle
- Lapseni **ei saa osallistua** luonto-oppimisradalle

Lapsen nimi: _____ Huoltajan nimi: _____

Päivämäärä: _____ Allekirjoitus: _____

Rastien toimintasuunnitelmat

Toimintasuunnitelma luonto-oppimisradan rasteille

Rasti 1: Miltä Metsänhenki näyttää?

Tavoitteet: Askarrellessa lapsella kehittyvät monet taidot. Silmä-käsikoordinaatio ja hienomotoriikka vahvistuvat. Laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta täyttyvät kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu osa-alue sekä ajattelun ja oppimisen osa-alue. Ilmaisu toteutuu tarkemmin mielikuvituksen kautta, toiminnassa on tilaa lasten omalle luovuudelle. Toiminnan avulla vahvistamme lasten itsetuntoa. Oppimisen alueista askarrellessa toteutuvat ilmaisun monet muodot.

Toiminta: Miltä metsänhenki näyttää? Muotoile/”askartele” luonnon elementeistä (materiaaleista) metsänhenki. Kysellään lapsilta miltä Metsänhenki voisi näyttää. Annetaan lapsille tarrasilmiä, ja pyydetään heitä laittamaan silmät johonkin paikkaan (esim. puu/kivi/kanto), sellaiseen paikkaan miltä Metsänhenki voisi jokaisen mielestä näyttää. Otetaan kuva jokaisen Metsänhengestä ja katsellaan kuvasta miltä Metsänhenki siinä näyttää. Keskustellaan Metsänhengestä.

Arviointimenetelmät: Arvioidaan havainnoimalla ja lapsilta lopussa mielipiteitä kysymällä, peukku ylös-peukku alas, kysytään myös mikä rastissa oli mukavinta, ja oliko rasti helppo tai vaikea.

Tarvittavat välineet ja materiaalit: Itseliimautuvat silmät

Rastien toimintasuunnitelmat

Rastit 2 ja 6: Mittaa puunympärys ja veden mittaaminen

Tavoitteet: Tutkin ja toimin ympäristössäni, matemaattista ajattelua tukevaa toimintaa. Havainnoimalla ja itse tekemällä tuemme lasten oppimista. Laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta täytyvät kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisun osa-alueet sekä ajattelun ja oppimisen osa-alue. Ilmaisun toteutuu tarkemmin mielikuvituksen kautta, toiminnassa on tilaa lasten omalle luovuudelle.

Toiminta: Mittaa puunympärys. Valitkaa neljästä erimittaisesta narunpätkästä mielestänne oikean kokoinen naru, joka menee ympäri puun, mutta ei yli. Veden mittaaminen. Ottakaa kolmeen eri kokoiseen kippoon vettä saavista. Mietiskelkää hetki missä kipossa on eniten vettä. Pohdinnan jälkeen kaatakaa vedet mittaan. Missä kipossa oli eniten vettä?

Arviointimenetelmät: Arvioidaan havainnoimalla ja lapsilta lopussa mielipiteitä kysymällä, peukku ylös-peukku alas, kysytään myös mikä rastissa oli mukavinta, ja oliko rasti helppo tai vaikea.

Tarvittavat välineet ja materiaalit: Eri mittaisia narun pätkiä, kolme kuppia, vettä, saavi

Rastien toimintasuunnitelmat

Rasti 3: Suuruusjärjestys -rasti, kivet, kepit ja eläimet

Tavoitteet: Pienryhmissä tapahtuvassa suuruusjärjestys -tehtävässä laaja-alaisesta osaamisesta täyttyvät kaikki osa-alueet: ajattelu ja oppiminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Oppimisen alueista vahvistuvat minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Matemaattiset taidot, vuorovaikutustaidot ja ajattelu vahvistuvat ja nousevat esille erityisesti. Rastien sijoittelulla tuetaan lasten liikkumista.

Toiminta: Lapsia pyydetään laittamaan maassa olevat kivet ja kepit suuruusjärjestykseen. Lisäksi maassa on kuvia eläimistä, jotka laitetaan eläimen koon mukaan pienimmästä suurimpaan.

Arviointimenetelmät: Arvioidaan havainnoimalla ja lapsilta lopussa mielipiteitä kysymällä, peukku ylös-peukku alas, kysytään myös mikä rastissa oli mukavinta, ja oliko rasti helppo tai vaikea.

Tarvittavat välineet ja materiaalit: Valmiiksi etsitty kivet ja kepit. Tulostetut kuvat eläimistä.

Rastien toimintasuunnitelmat

Rasti 4: Luonnonmateriaaleista oma etunimen alkukirjain

Tavoitteet: Askarrellessa lapsella kehittyvät monet taidot. Lapsi oppii muotoja, keskittymistä ja työn loppuun saattamista. Silmä-käsikoordinaatio ja hienomotoriikka vahvistuvat. Laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta täyttyvät kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu osa-alue sekä ajattelun ja oppimisen osa-alue. Ilmaisu toteutuu tarkemmin kuvailmaisun kautta ja mallista tekeminen vahvistaa oppimisen taitoja. Kirjainmallit saatavissa heille, jotka eivät vielä kirjaimia tunnista. Askartelussa on tilaa myös lasten omalle luovuudelle. Askartelun avulla vahvistamme lasten itsetuntoa. Oppimisen alueista askarrellessa toteutuvat ilmaisun monet muodot.

Toiminta: Lapset muotoilevat oman etunimensä ensimmäisen kirjaimen näköisen kirjaimen luonnon materiaaleista. Lapset voivat käyttää kaikkea mitä löytää ympäriltään.

Arviointimenetelmät: Arvioidaan havainnoimalla ja lapsilta lopussa mielipiteitä kysymällä, peukku ylös-peukku alas, kysytään myös mikä rastissa oli mukavinta, ja oliko rasti helppo tai vaikea.

Tarvittavat välineet ja materiaalit: Varmistetaan ennen ohjausta rastin läheisyydessä olevan kiviä, keppejä, käpyjä yms. luonnonmateriaalia. Aakkoset tulosteena malliksi.

Rastien toimintasuunnitelmat

Rasti 5: Matematiikkaa

Tavoitteet: Tutkin ja toimin ympäristössäni, matemaattista ajattelua tukevaa toimintaa. Havainnoimalla ja itse tekemällä tuemme lasten oppimista. Laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta täyttyvät kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisun osa-alueet sekä ajattelun ja oppimisen osa-alue. Pienryhmissä tapahtuvassa toiminnassa laaja-alaisesta osaamisesta täyttyvät kaikki osa-alueet: ajattelu ja oppiminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito sekä osallistuminen ja vaikuttaminen.

Toiminta: Kaksi erilaista laskutehtävää (isoilla kivillä). Lapset ratkaisevat yhdessä laskutehtävät.

Arviointimenetelmät: Arvioidaan havainnoimalla ja lapsilta lopussa mielipiteitä kysymällä, peukku ylös-peukku alas, kysytään myös mikä rastissa oli mukavinta, ja oliko rasti helppo tai vaikea.

Tarvittavat välineet ja materiaalit: Valmiit laskutehtävät ja pienet kivet.

Rastien toimintasuunnitelmat

Rasti 7: Liikuntarata

Aihe: Liikunta

Tavoitteet: Laaja-alaisen osaamisen alueista liikuntaan kuuluu itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. Oppimisen alueista kasvan, liikun ja kehityn. Liikunta kehittää lapsen motorisia taitoja ja tasapainoa laajasti. Lankulla kävely harjoittaa erityisesti tasapainoa, hyppiminen koko kehon hallintaa, karkeamotoriikkaa. Pallon käsittely edellä mainittujen lisäksi myös silmä-käsikoordinaatiota. Harjoitukset on laadittu siten, että ne pystyvät tuottamaan lapsille onnistumisen iloa ja haasteita, jolloin uuden oppiminen mahdollistuu.

Toiminta:

Lankulla kävely: lapset kävelevät narua pitkin, jos horjahtaa, kannustetaan yrittämään uudelleen.

Hyppiminen: Lapset hyppivät esteitä, jotka on tehty kivistä ja kepeistä.

Pallon vieritys ja potkaiseminen: Lapset vierittävät isoa palloa puun luokse, josta potkaisevat pallon takaisin seuraavalle.

Arviointimenetelmät: Arvioidaan havainnoimalla ja lapsilta lopussa mielipiteitä kysymällä, peukku ylös-peukku alas, kysytään myös mikä rastissa oli mukavinta, ja oliko rasti helppo tai vaikea.

Tarvittavat välineet ja materiaalit: Paksu naru, kivet ja kepit, pallo

Rastien toimintasuunnitelmat

Rasti 8: Mikä ei kuulu luontoon

Tavoitteet: Osaamisen alueista rastilla toteutuvat minä ja meidän yhteisömme sekä tutkin ja toimin ympäristössäni. Opetamme lapsille havainnoimaan ympärillään olevia asioita, keskustelemme kierrätyksestä. Toimintamme myös vahvistaa lasten osaamista ajattelun ja oppimisen näkökulmasta.

Toiminta: Mikä ei kuulu luontoon. Lajittele luontoon kuuluvat ja luontoon kuulumattomat tavarat eri laatikoihin.

Arviointimenetelmät: Arvioidaan havainnoimalla ja lapsilta lopussa mielipiteitä kysymällä, peukku ylös-peukku alas, kysytään myös mikä rastissa oli mukavinta, ja oliko rasti helppo tai vaikea.

Tarvittavat välineet ja materiaalit: Kaksi eri koria, roskia ja luonnon materiaaleja. Laput koreihin, toisessa roskien kuva ja toisessa luonnon kuva.

Turvallisuussuunnitelma ja riskianalyysi

TURVALLISUUSSUUNNITELMA 20.5.2021

Tapahtuma/Retki:

Luonto-oppimisrata Partalanmäen päiväkodin Pillipiipareiden viisivuotiaille ja esikot esikouluryhmälle

Paikka:

Partalanmäki, Lieksa. "Entinen leirintäalue", hiihtolatu, katso liitteet

Kesto:

n. 1 h/ryhmä

Osallistujat:

Partalanmäen päiväkodin Pillipiiparit ryhmän viisivuotiaat ja esikouluryhmä Esikoiden koko ryhmä, ryhmien omat varhaiskasvattajat ja ulkopuolisia ohjaajia

Huomioita:

Lapsen elvytysohjeet: Aloita puhaltamalla 5 kertaa, jatka paina 30, puhalla 2. Jatka 30:2. Tarkemmin ohje sivulla 3. Ohjeet EA-laukuissa.

Ohjaajissa sairaanhoitajia ja koulutettuja ohjaajia, joilla EA-kortti voimassa. Jokaisella ryhmien ulkopuolisilla ohjaajilla puhelimessa 112-sovellus, koska paikkaan ei ole tarkkaa osoitetta.

Turvallisuudesta vastaava(t):

Päävastuussa lapsista varhaiskasvatuksen työntekijät, mutta kaikki aikuiset pitävät huolta lapsista.

Kuvaus paikasta:

Paikka sijaitsee joen läheisyydessä. Maasto on muodoltaan hieman vaihtelevaa, mutta selkeä kulkuinen, esteetön. Lähellä kulkee pyörätie, autotie tulee lähelle.

Koordinaatit: **63°19'36.9"N 30°02'12.9"E**

Karttakuva paikasta: Tapahtumapaikka

Riskit ja niihin varautuminen: Riskianalyysi

Turvallisuussuunnitelma ja riskianalyysi

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet:

- Mukaan tuleville aikuisille kerrotaan turvallisuussuunnitelmasta.
- Paikka on turvallinen.
- Osallistujien erityispiirteet, allergiat ja muut rajoitteet, joilla on merkitystä päiväkodin ulkopuolella retkeilyn kannalta, ovat tiedossa ryhmän opettajilla.
- Kaikilla osallistujilla on säänmukaiset vaatteet ja varusteet.
- Ensiaputarvikkeet ovat mukana.
- Matkapuhelin on mukana.
- Huoltajien puhelinnumerot sekä muut tarvittavat yhteystiedot ovat mukana lapsiryhmän aikuisilla.
- Mukana on tarvittaessa juomavettä.
- Aikuiset vastaavat lapsista ja heidän turvallisuudestaan koko retken ajan, myös matkoilla ja tauoilla

Toiminta onnettomuuden sattuessa:

1. Selvitä mitä on tapahtunut.
  - Suhtaudu vakavasti. • Pysy rauhallisena.
2. Tilanteen mukainen ensiapu tai hälytys 112.
3. Estä lisäonnettomuudet. Rauhoita paikallaolijoita.
4. Potilasta ei saa jättää yksin. Muusta ryhmästä täytyy huolehtia.
5. Ilmoita tapahtuneesta huoltajille ja päiväkodin johtajalle

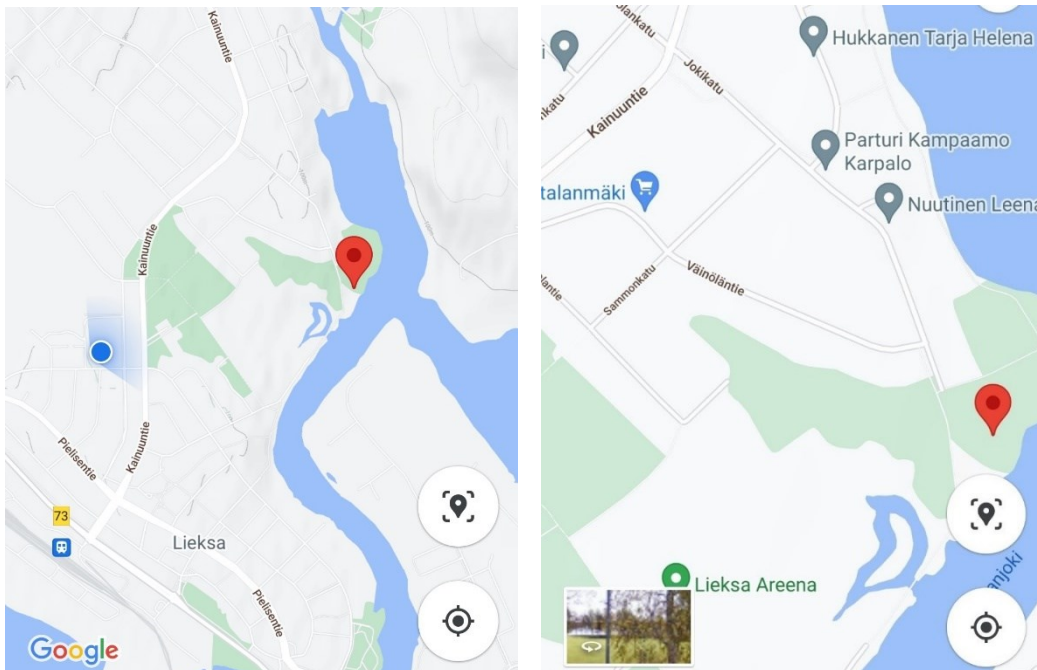
Näin elvytät lapsen

1. Jos lapsi menettää tajuntansa, selvitä saatko hänet hereille puhuttelemalla ja ravistelemalla olkapäistä.
2. Jos lapsi ei herää, soita hätänumeroon 112 ja aseta puhelin kaiutintoiminnolle.
3. Aseta lapsi selälleen ja selvitä hengittääkö hän normaalisti. Avaa lapsen hengitystie päästä ojentamalla, leuankärjestä ylös kohottamalla. Tunnustele poskellasi ilmavirtaa ja katso rintakehän liikettä.
4. Jos hengitys ei ole normaalia tai se puuttuu, aloita puhalluselvytys. Puhalla 5 kertaa:
  - Avaa hengitystie.

Turvallisuussuunnitelma ja riskianalyysi

- Aseta suusi tiukasti lapsen suun päälle.
  - Sulje lapsen sieraimet sormillasi.
  - Puhalla sen verran, että lapsen rintakehä nousee (liikkuu).
5. Paina 30 kertaa:
- Aseta kämmentyvi keskelle lapsen rintalastaa.
  - Paina käsivarsi suorana 30 kertaa.
6. Puhalla 2 kertaa.
7. Jatka lapsen elvytystä tauotta rytmillä 30:2.

Tapahtumapaikka

Turvallisuussuunnitelma ja riskianalyysi

Tapaturman/riskin kuvaus	Varautuminen/toimiminen	EA-laukun sisältö
Ampiaisen pisto	Tarkkaillaan ympäristöä, allergiat ryhmän aikuisella tiedossa, antihistamiini ja kortisonitabletit, pistoskohtaan kylmää, piikki pois, tarvittaessa potilas hoitoon	Kyypakkaus, pinsetit, kylmäpakkaus, vesipullo
Kyynpurema	Tarkkaillaan ympäristöä. Purema kohtaa ei saa kosketella, raaja lastoitetaan ja laitetaan puristusside, raaja kohoasennossa liikkumatta, kannetaan pois paikalta. Kyypakkaus ohjeen mukaan	kyypakkaus, joustoside
Auringonpistos/lämpöhalvaus	Pää ja niska suojataan aurinolta päähineellä, runsas nesteen nauttiminen, raskaan fyysisen rasituksen välttäminen, oireita: päänsärky, ärtymys, pahoinvointi, huimaus. Lepoa varjossa, annetaan juomista, viilennetään päätä ja niskaa, sekava toimitettava lääkäriin	vesipullo, kostutettu liina
Eksyminen/ryhmästä pois lähteminen	Lapsiryhmän tuntemus, aikuisia riittävästi. Selvät säännöt. Kokoontumispaikka, tarvittaessa etsintä.	puhelin, pilli
Elvytys	Vaaran paikkojen tunnistaminen, vesistöt. Lapsen elvytysohje mukana erillisellä paperilla	Elvytysohje, elvytysuoja
Haavat	Pyritään valitsemaan turvallinen reitti, poistetaan maastosta vaaralliset esineet (esim. lasinsirut) Tyrehdytetään verenvuoto, painaminen, kohoasento, tarvittaessa paineside. Puhdistetaan haava, laastari/haavasidos. Tarvittaessa hoitoon.	Haavanpuhdistusaine, puhdistuslaput, laastarit, haavateippi, haavasidos
Hammastapaturmat	Varoitetaan liukkaudesta, kannoista, kivistä. Asetetaan irronnut hammas hammaskuoppaan tai kosteaan kankaaseen, hakeudutaan hammaslääkäriin	Vesipullo
Tapaturman/riskin kuvaus	Varautuminen/toimiminen	EA-laukun sisältö
Murtumat	turvallinen reitti, varoitetaan liukkaudesta tai vaikeakulkuisuudesta, liikkuminen rauhallisesti, noudatetaan sääntöjä.	Joustoside, lämpöpeite

Turvallisuussuunnitelma ja riskianalyysi

	Murtunut kohta tuetaan tai lastoitetaan tarvittaessa. Hakeudutaan hoitoon. Tarkkaillaan mahdollisia sokin oireita	
Myrkytys	Kielletään laittamasta mitään suuhun. Selvitetään mitä henkilö on syönyt, soitetaan Myrkytystietokeskukseen puhnro 09 471977, lääkehiili, ei saa oksennuttaa	Lääkehiili
Nilkan nyrjähdys	Kylmä, koho ja kompressio, tarvittaessa hoitoon	kylmäpakkaus, joustoside, lämpöpeite
Silmävamma	Vältetään juoksuleikkejä vaarallisessa maastossa, kehoitetaan varomaan puiden oksia ja risuja metsässä kulkiessa. Näkyvän rikan voi poistaa <u>puhtain</u> sormin tai huuhtelemalla juoksevan veden alla, ei saa hieroa/hangata, jos vieras esine ei poistu tai silmässä näkyvä haava/ruhje, on mentävä lääkäriin	vesipullo
Sokki	Sokin oireet: iho kalpea ja kylmänhikinen, pulssi heikko ja nopea, huimaa, olo on levoton tai sekava. Sokin ensiapu: makuuasento, tarkkaile hengitystä, laita jalat kohoasentoon, kylmältä suojaaminen: eristä alustasta ja kiedo lämpöpeiteeseen, rauhoittele keskustelemalla. älä anna juotavaa, vie hoitoon viivytyksettä	Lämpöpeite

Havainnointi kysymykset varhaiskasvattajille, apuohjaajille ja lapsille

Laatimamme havainnointikysymykset apuohjaajille:

1. Apuohjaaja havainnoi radan toimivuutta:
2. Oliko rastien ohjeistusta selkeää?
3. Jouduitko selvittämään ohjetta omin sanoin tai esimerkein, jotta lapset ymmärsivät mistä oli kyse?
4. Oliko tuokioiden lasten taitotason mukaisia? (Helppoja/vaikeita)
5. Mitä itse opit tätä tuokiota seurattaessa?

Laatimamme kysymykset varhaiskasvatuksen työntekijöille:

1. Oliko radan eri osioiden ohjeistus selkeää?
2. Ymmärsikö lapset tehtävänannon?
3. Olivatko radan eri tehtävät lasten taitotason mukaisia?
4. Oliko jokin tehtävistä lapselle/lapsille selvästi mieluinen/epämiellyttävä?
5. Huomasitteko lapsessa/lapsissa oppimista? Paranko lapsen/lasten suoritus radan edetessä, tai verrattuna aiempaan?
6. Oppiko lapsi/lapset jonkin uuden taidon radan aikana?
7. Opiteko jotakin itse varhaiskasvatuksen ammattilaisena seurattessanne luonto-oppimistä ja lapsia sitä suorittamassa?

Laatimamme kysymykset lapsille:

1. Millaista oli suorittaa tehtäviä?
2. Opiteko jotakin uutta?
3. Mikä oli mielestäsi paras rasti?

LUONTO-OPPIMISRATA VARHAISKASVATUKSEN TUKENA

Kirjallinen ohjeistus radan toteuttamiseen

TARINA LUONTO-OPPIMISRADAN TAKANA

Metsänhenki on kadottanut luonnon tasapainoa ylläpitävät talismaanit. Metsänhengen talismaanipussin pohja meni rikki hänen kulkiessaan tässä puistossa ja nyt hän on huolissaan ja haluaa ne takaisin.

Talismaanit ovat taianomaisia kultahippuja, joiden avulla Metsänhenki pitää huolta luonnosta ja suojelee sitä. Talismaanien tehtävä on suojella puita, kasveja eläimiä ja kaikkea elollista luonnossa. Metsänhenki uskoo, että ne ovat piiloutuneet jonnekin tänne puistoon, jotta ne eivät joutuisi väriin käsiin.

Polun varrella on tehtävärasteja, joita suorittamalla saatte kerättyä talismaaneja takaisin piiloistaan. Talismaanit palautetaan lopuksi Metsänhengen postilaatikkoon. Kiitoksena talismaaneista, Metsänhenki lupaa teille lahjaksi maagiset kävyt, jotka kuvastavat neljää luonnon elementtiä (tuli, maa, vesi ja ilma).

Metsänhenki pyytää nyt siis teidän apuanne. Oletteko halukkaita auttamaan? Seuratkaa polkua ja auttakaa Metsänhenkeä pelastamaan luonnon tasapaino.

Luonto-oppimisrata varhaiskasvatuksen tueksi

RASTI 1

Miltä metsänhenki näyttää?
Muotoile luonnon elementeistä
(materiaaleista) metsänhenki.

RASTI 2

Mittaa puunympäryys.
Valitkaa neljästä
erimittaisesta
narunpätkästä
mielestänne oikean
kokoinen naru, joka
mene ympäri puun,
mutta ei yli.

RASTI 3

Laita maassa olevat
kivet ja kepit suuruusjärjestykseen.
Lisäksi maassa on kuvia eläimistä,
laita kuvat eläimen
koon mukaan pienimmästä
suurimpaan.

RASTI 4

Muotoilkaa oman etunimenne
ensimmäisen kirjaimen näköinen
kirjain luonnon materiaaleista. Voit
käyttää kaikkea mitä löydät
ympäriiltäsi.

Luonto-oppimistrata varhaiskasvatuksen tueksi

RASTI 5

Plus ja miinuslaskuja. Ratkaisskaa yhdessä seuraavat laskutehtävät käyttäen pieniä kiviä apuina.

RASTI 6

Veden mittaaminen. Ottakaa kolmeen eri kokoiseen kippoon vettä saavista. Mietiskelkää hetki missä kipossa on eniten vettä. Pohdinnan jälkeen kaatakaa vedet mittaan. Missä kipossa oli eniten vettä?

RASTI 7

Liikunnallinen esterata: Metsänhengen ilkkurinen haltija kaveri yrittää estellä pääsyänne seuraavalle rastille. Hän on asettanut maahan esteitä, jotka teidän tulee suorittaa. Kulje narua/lankkua pitkin, kuvittele, että alla on virtaava joki, etkä saa pudota siihen. Jos putoat, kulje takaisin alkupäähän ja aloita alusta. Seuraavana on kolme estettä. Yritä hyppiä esteiden yli, niin että esteet eivät tipu paikoiltaan (pyri hyppäämään tasajalkaa). Viimeisellä esteellä pyöritä pallo maata pitkin merkillle. Potkaise pallo takaisin seuraavalle. Yritä tehdä pallon pyöritys mahdollisimman nopeasti ja potkaisu niin, että kaveri saa sen kiinni.

Luonto-oppimisrata varhaiskasvatuksen tueksi**RASTI 8**

Mikä ei kuulu luontoon. Lajittele luontoon kuuluvat ja luontoon kuulumattomat tavarat eri laatikoihin.

Siun sotelle ja Lieksan kaupungille tehty itsenäisesti kuljettava rata

TERVETULOA SUORITTAMAAN LUONTO- OPPIMISRATAA

Aloita tästä ja etene polkua
pitkin

MILTÄ METSÄNHENKI NÄYTTÄÄ?

Muotoile/"askartele" luonnon
elementeistä (materiaaleista)
metsänhenki.

Siun
SOTE

MITTAUSPISTE

Etsi lähiympäristöstä 5 eri
kokoista kiveä ja 5 eri mittaista
keppiä. Laita kivet
suuruusjärjestykseen ja kepit
pituusjärjestykseen.

MITTAA PUUNYMPÄRYS

Käytä apunasi luonnon
materiaaleja (kivet, kepit, kävyt,
jne.) ja mittaa puun ympärys.
Paljonko materiaaleja meni
ympäryksen mittaamiseen.

Siun sotelle ja Lieksan kaupungille tehty itsenäisesti kuljettava rata

KIRJAIMET

Muotoilkaa oman etunimenne ensimmäisen kirjaimen näköinen kirjain luonnon materiaaleista. Voit käyttää kaikkea mitä löydät ympäriltäsi.

MIKÄ EI KUULU LUONTOON

Pohdi mielessäsi millaiset asiat kuuluvat luontoon ja millaiset eivät. Mitä mielestäsi luontoon kuulumattomille asioille pitäisi tehdä?

VAUHTIA VARPAISIIN

Kulje 25 askelta eteenpäin kuin nuoralla kävelijä. Yritä pysyä nuoran päällä, jos horjahdat, joudut aloittamaan alusta. Palaa takaisin tähän karhukävelytyylillä. Hyppele seuraavalle rastille tasajalkaa.

HILJENNY JA KUUNTELE

Sulje silmäsi ja kuuntele tarkkaan. Mitä ääniä kuulet ympäriltäsi? Ovatko äänet luontoon kuuluvia vai ei?

Siun sotelle ja Lieksan kaupungille tehty itsenäisesti kuljettava rata

Siun sotelle ja Lieksan kaupungille tehty itsenäisesti kuljettava rata

MATEMAATTINEN LUONTO

Etsi ympäriltäsi erilaisia luonnon materiaaleja (kivet, kepit, lehdet, jne.). Laske näitä materiaaleja hyödyntäen nämä laskut. Millaisen tuloksen sait?

$$3 + 4 = ? \quad 2 + 6 = ?$$

$$9 - 7 = ? \quad 5 - 1 = ?$$

KIITOS OSALLISTUMISESTA LUONTO- OPPIMISRADALLE

Lue QR-koodi ja vastaa muutamaan kysymykseen. Kysymysten jälkeen sinulla on mahdollisuus osallistua arvontaan jättämällä yhteystietosi.

LIEKSA

Siun
SOTE

PERHEKESKUS
Mukana etämässä.

